



Pedagogická  
fakulta  
Faculty  
of Education

Jihočeská univerzita  
v Českých Budějovicích  
University of South Bohemia  
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích  
Pedagogická fakulta  
Katedra slovanských jazyků a literatur  
Oddělení českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Nejčastější příjmení v Zubčicích

The most common last name in Zubcice

Vypracovala: Veronika Kalkušová  
Vedoucí práce: PhDr. Martin Schacherl, Ph.D.

České Budějovice 2016

## **Poděkování**

Děkuji PhDr. Martinu Schacherlovi, Ph.D. za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce. Mé poděkování patří též Mgr. Veronice Steinerové za spolupráci při získávání údajů pro výzkumnou část práce. Můj dík patří i obyvatelům Zubčic, se kterými jsem provedla rozhovory – děkuji za jejich vstřícnost a čas. Velké poděkování náleží mé rodině za podporu a trpělivost po dobu mého studia.

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci Nejčastější příjmení v Zubčicích jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě - v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne .....

Podpis: .....

## **Anotace**

Tato teoretická bakalářská práce mapuje příjmení a jejich vývoj v jihočeské obci Zubčice. Podklady byly získány prostřednictvím Státního okresního archivu v Českém Krumlově opsáním archiválií. Dále byly pomocí dotazníku a rozhovorů zjištěny historické okolnosti vývoje nejčastějších příjmení. Práce porovnává příjmení obyvatel Zubčic před 120 lety a v současnosti, nejčastější příjmení v Zubčicích a v České republice a příjmení žáků navštěvujících místní školu před 100 lety a nyní. Deset nejvyskytovanějších příjmení bylo analyzováno podle odborných publikací.

Klíčová slova: etymologie a původ příjmení, nejčastější příjmení, obec Zubčice, onomastika, komparace, historie

KALKUŠOVÁ, V. Nejčastější příjmení v Zubčicích. České Budějovice, 2016. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra slovanských jazyků a literatur – Oddělení českého jazyka a literatury. Vedoucí práce PhDr. Martin Schacherl, Ph.D.

## **Abstract**

This theoretic bachelor thesis is charting development of surnames in South Bohemian village Zubčice. Data were gained by transcribing archives through the National district archive in Český Krumlov. There were also found historical circumstances of development of the most common surnames by using questionnaires and interviews. This bachelor thesis is comparing surnames of Zubčice inhabitants both in the presence and one hundred and twenty years ago, the most common surnames in Zubčice and in the Czech republic and surnames of students visiting local school both in the presence and one hundred years ago. Numerous surnames are analysed by scientific publications.

Keywords: the etymology and genesis of surnames, the most common surnames, village Zubčice, onomastics, comparison, history

# Obsah

1	ÚVOD .....	9
2	METODOLOGIE .....	11
3	ONOMASTIKA .....	12
3.1	ONOMASTIKA JAKO VĚDECKÝ OBOR, PODSTATA VLASTNÍCH JMEN .....	12
3.2	VLASTNÍ JMÉNO JAKO VÝSLEDEK VZÁJEMNÉHO PŮSOBENÍ .....	13
3.3	FUNKČNÍ POJETÍ ONOMASTIKY .....	15
3.4	DEFINICE ONOMASTIKY .....	17
3.5	ONYMIE .....	18
3.6	ONOMASTIKA A NĚKTERÉ JINÉ JAZYKOVĚDNÉ OBORY .....	19
4	NÁPLŇ A VNITŘNÍ ČLENĚNÍ ONOMASTIKY, JEDNOTLIVÉ TŘÍDY VLASTNÍCH JMEN .....	20
4.1	NÁPLŇ A VNITŘNÍ ČLENĚNÍ OBECNÉ ONOMASTIKY .....	20
4.2	JEDNOTLIVÉ TŘÍDY VLASTNÍCH JMEN .....	21
4.3	SUBDISCIPLÍNY ONOMASTIKY .....	23
5	VÝVOJ PŘÍJMENÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH .....	24
5.1	PŮVOD NAŠICH PŘÍJMENÍ .....	25
5.2	POČET RŮZNÝCH PŘÍJMENÍ V ČR .....	28
6	OSOBNOSTI ČESKÉ ONOMASTIKY .....	29
7	OBEC ZUBČICE .....	34
7.1	HISTORIE .....	34
7.2	SOUČASNÝ STAV .....	37
8	PŘÍJMENÍ V ZUBČICÍCH .....	38
8.1	STATISTICKÉ ÚDAJE .....	38
8.1.1	Rozbor 10 nejčastějších příjmení v Zubčicích dle odborných publikací .....	40
8.2	PŘÍJMENÍ V ZUBČICÍCH OD ROKU 1887 .....	45
8.2.1	Seznam na pracovní knížky, Seznam knížek čeledních .....	45
	a Trestní rejstřík v roce 1887 – 1950 .....	45

8.2.2	Domovní listy (1941 – 1948), Přihlašovací kniha neaktivního mužstva zemské obrany (1891 - 1949) a Seznam změn příslušnosti v obci Zubčice (1924 – 1945) .....	51
8.2.3	Základní škola v Zubčicích .....	54
9	PŘÍJMENÍ V ZUBČICÍCH PŘED 120 LETY A NYNÍ .....	58
9.1	SROVNÁNÍ EXCERPOVANÝCH DAT .....	58
9.2	POLOSTRUKTUROVANÝ ROZHOVOR .....	59
10	ANALÝZA ROZHOVORŮ A VÝSLEDKY VÝZKUMU .....	60
10.1	OTÁZKY .....	60
10.2	SHRNUTÍ .....	63
11	ZÁVĚR .....	64
12	ZDROJE .....	67
13	SEZNAM GRAFŮ A TABULEK .....	70
14	SEZNAM PŘÍLOH .....	71

## Seznam zkratek

aj. a jiné

apod. a podobně

atd. a tak dále

č. číslo

ČR Česká republika

např. například

poč. počátek

stol. století

tj. to jest

tzv. takzvaný

VJ vlastní jméno



# 1 ÚVOD

Ve své bakalářské práci s názvem Nejčastější příjmení v Zubčicích se zabývám příjmeními obyvatel ve zmíněné jihočeské obci.

Volba tématu vychází z mého blízkého vztahu k místu, kde několik let žiji a současně z předpokladu vstřícného přístupu obyvatel u výzkumné části práce. Cílem práce je zaznamenat historický vývoj místních příjmení a zachytit stav současný.

Bakalářská práce je členěna na teoretickou a praktickou část.

První kapitola teoretické části se věnuje teoretickému vymezení onomastiky. Nejprve je vysvětlena podstata vlastních jmen, poté pojem onymické objekty a řešen je i termín *funkce* v onomastice. Posledním tématem kapitoly je vztah onomastiky k jiným jazykovědným oborům. Ve druhé kapitole jsou dále objasněny prameny onymie, tedy z čeho onomastika při svých výzkumech čerpá. Třetí kapitola přibližuje jednotlivé třídy vlastních jmen neboli *proprii* a členění onomastiky. Čtvrtá kapitola popisuje vývoj příjmení v českých zemích, rozděluje příjmení podle jejich původu a uvádí počet různých příjmení v České republice. V závěrečné teoretické kapitole Osobnosti české onomastiky jsou shrnuti autoři, kteří se problematikou vzniku a vývoje jmen zabývají, především jsem však z jejich publikací čerpala v teoretické části.

Praktická část je uvozena kapitolou Obec Zubčice, v níž popisuji historický stav, první písemné zmínky o vsi či jména prvních obyvatel. Pokračováním je stručný popis současnosti, a co je zde možné najít.

Další kapitola už je věnována příjmením v Zubčicích. Na základě statistických dat jsem analyzovala 10 nejčetnějších příjmení v obci podle odborných publikací. Těchto 10 příjmení jsem dále komparovala s 10 nejčastějšími příjmeními v České republice, porovnála jsem množství uvedených zubčických příjmení s celkovým počtem na celém našem území.

Dále podle dat získaných prostřednictvím Státního okresního archivu vypisuji příjmení, která se v Zubčicích objevovala od roku 1887, a opět je komparuji s příjmeními v roce 2015. Data jsem opsala z kronik, domovních listů, ze seznamu změn příslušnosti v obci a dalších archiválií. Posledním výzkumným cílem je komparace příjmení žáků navštěvujících místní základní školu v době 1900-1905

a v letech 2000-2005. Zde jsem čerpala z třídních knih, hlavní matriky obecné školy v Zubčicích a z výkazu docházky a prospěchu jednotřídní obecné školy v Zubčicích.

Předposlední kapitola se věnuje rozhovorům s třemi vybranými nositeli z deseti nejčtenějších příjmení v obci. Záměrem rozhovorů je zjistit, nakolik se obyvatelé orientují v otázkách původu svého příjmení.

Motivací k napsání této práce je přání podat přehled o vývoji a změnách příjmení obyvatel Zubčic od roku 1887 po rok 2015. Kromě toho chci podnítit zájem občanů o historii jejich rodu a původ svého příjmení.

## 2 METODOLOGIE

Prameny k napsání praktické části bakalářské práce jsem získala prostřednictvím Státního okresního archivu v Českém Krumlově, Obecního úřadu v Zubčicích a Základní a mateřské školy v Zubčicích.

Starší podklady pro rozbor a porovnávání příjmení obce Zubčice a přilehlých osad mi byly poskytnuty telefonickou žádostí na Státní okresní archiv v Českém Krumlově, konkrétně Mgr. Veronikou Steinerovou.

Nejprve jsem zkoumala tištěné a ručně psané archiválie, z nichž jsem pořizovala záznamy ručním opisováním přímo v badatelně místního archivu. Takto opsaná data jsem přenesla do elektronické podoby pomocí programu Microsoft Excel. Díky tabulkám jsem zjistila nejčtetnější příjmení od roku 1887 do roku 1949. Při studiu těchto informací jsem využila kroniky, domovní listy apod. Konkrétně jsem čerpala z uvedených zdrojů: Domovní listy (1941 – 1948), Hlavní matrika obecné školy v Zubčicích, Seznam knížek čeledních (1887 – 1921), Seznam na pracovní knížky, Přihlašovací kniha neaktivního mužstva zemské obrany (1891 – 1949), Trestní rejstřík v roce 1887 – 1950, Seznam změn příslušnosti v obci Zubčice (1924 – 1945) a Výkaz docházky a prospěchu jednotřídní obecné školy v Zubčicích.

Tabulku se soupisem současných příjmení obyvatel Zubčic a přilehlých osad jsem získala prostřednictvím Obecního úřadu obce Zubčice. Tabulku jsem upravila pro potřeby bakalářské práce, vypovídá o stavu k 25. 3. 2015 a lze ji nalézt jako v přílohách pod č. 5.

Data ke komparaci příjmení žáků navštěvujících místní základní školu jsem pořídila díky dvěma institucím. Prvním místem byl opět Státní okresní archiv, kde jsem opisovala příjmení žáků z matrik a výkazů k rokům 1900 – 1905. Druhým zdrojem informací byla Základní a mateřská škola Zubčice, kde mi byl umožněn přístup k třídním knihám k letům 2000 – 2005.

### 3 ONOMASTIKA

Onomastika nebo také onomatologie je vědní disciplína zabývající se vznikem a vývojem jmen. Úsek onomastiky, který se věnuje křestním a rodným jménům, využívají pro svou práci genealogové (rodopisci) pátrající po původu konkrétních rodů (Moldanová, 2004, 229).

Dějiny české onomastiky, tedy vědeckého studia vlastních jmen, začínají již u Josefa Dobrovského. Zajímavé jsou i starší pokusné výklady a soupisy. Zmínky o osobních a místních jménech lze nalézt u starých gramatiků a slovníkářů, jakými byli Jan Blahoslav či J. A. Komenský (Svoboda, 1964, 14).

Dobrovský shromáždil a studoval hojný materiál z českých pramenů, z něhož načerpal poznatky o krácení složených osobních jmen. Usiloval o objasnění obecných zákonitostí vlastních jmen, konstatoval ztrátu lexikálního významu slov, která se stala vlastními jmény, a pro etymologické výklady stanovil zásady, které platí dodnes (Svoboda, 1964, 15).

Současný stav onomastického bádání v České republice je dán postavením onomastiky mezi ostatními vědeckými obory a teoretickými východisky, která se při zkoumání vlastních jmen uplatňují. Nauka o vlastních jménech je relativně samostatný jazykovědný obor, samozřejmě je úzká spolupráce lingvistů s historiky, archiváři a geografy, dále i se sociology, psychology, etnografy, archeology, přírodovědci a právníky (Harvalík, 2004, 9).

#### 3.1 Onomastika jako vědecký obor, podstata vlastních jmen

Onomastický výzkum se zabývá vlastními jmény – onymy a *proprii* (tj. vlastní jména). V porovnání s apelativy (tj. obecná jména) pojmenovávají komunikativně individualizované objekty. Hlavním úkolem vlastních jmen je *propriálně* pojmenované objekty v rámci objektů téhož druhu ohraničit jako neopakovatelnou jednotlivinu. Dále vlastní jména od sebe odlišují jednotlivé prvky dané množiny nezaměnitelným způsobem a zařazují pojmenovaný objekt do věcných, prostorových, kulturních, sociálních, ekonomických a historických vztahů. V poslední době se onomastika vymaňuje z pozice okrajového oboru jazykovědy nebo pomocné historické, geografické, sociologické či regionalistické disciplíny. Je tomu tak díky poznatku, že

vlastní jména tvoří tzv. druhou vrstvu jazyka. Druhá vrstva jazyka je protiklad apelativní a propriální sféry jazyka. Ten není absolutní, jde o protiklad dvou různých způsobů vztahu mezi pojmenováním a pojmenovaným v rámci téhož jazyka (Šrámek, 1999).

### 3.2 Vlastní jméno jako výsledek vzájemného působení

Každé vlastní jméno je výsledkem vzájemného působení okolností, podmínek a kategorií ze 3 rovin: rovina objektů, jevů a vztahů; rovina faktů jazykové povahy a rovina faktů komunikační povahy.

#### Rovina objektů, jevů a vztahů

Objekty, jevy a vztahy, které je nutno z komunikačních důvodů pojmenovat propriálně, představují věcný základ, na něž se upíná propriálně pojmenovací činnost společnosti a vzniká tak kategorie onymických objektů. Pojem „objekt“ má v tomto užití souhrnný význam pro objekty reálné: *ves Bohutice, muž Pavel, sériový výrobek zubní pasta Kaladont*; nereálné: *pohádková postava Honza, literární postava Josef Švejk, literární toponymium řeka Orše, mytologické zoonymium kůň Pegas*; pro jevy: *významný den Vánoce, Nový rok, Den učitelů* a vztahy: *Postupimská dohoda, Kutnohorský dekret* (Šrámek, 1999).

Objekty, jevy a vztahy, jež nás obklopují, jsou pojmenovávány prvotně apelativně. Každý z apelativních objektů se může stát objektem onymickým (propriálním) v případě, že se ve společenské komunikaci z mimojazykových důvodů vyskytne potřeba manipulovat s tímto objektem jako s jednotlivinou (Šrámek, 1999).

Onymické objekty se vydělují na dvě velké skupiny – objekty jednodenotátové neboli singulativní a objekty vícedenotátové neboli mnohodenotátové.

#### Jednodenotátové objekty

Jsou charakteristické tím, že je jednomu objektu přiřazeno jedno proprium, např. *„konkrétní řeka“ = Odra, „konkrétní osídlené místo“ = Brno, „ta a ta hora“ = Praděd* (Šrámek, 1999, 13).

#### Mnohodenotátové objekty

Objekty vícedenotátové lze definovat tak, že jedno proprium platí pro více objektů druhově stejných, např. v roce 1990 neslo téměř 80 tisíc občanů příjmení *Novák*, nebo pro více objektů druhově odlišných, např. *Praha* = město, kopec, hotel, kino, letadlo, oplatky, letní tábor, rozhlasová stanice či časopis (Šrámek, 1999, 13-14).

Nazývají se také hromadné (komplexní). Ty se dále vydělují na hromadné objekty různorodé (heterogenní) a hromadné objekty stejnorodé (homogenní). Různorodé jsou např. vlastní jména obyvatel - *Čech, Brňan*, kdy každý jedinec v rámci tohoto druhu je charakterizován spojujícím a diferencujícím prvkem (spojující – vymezení prostřednictvím toponyma *Česko*; diferencující – vymezení antroponymem konkrétního jedince, např. *Jan Novák*). Stejnorodé hromadné objekty vznikají sériovou výrobou, mohou být vytvořeny libovolnou řadou jednotlivin s totožnými vnitřními a vnějšími vlastnostmi. Stejnorodé hromadné objekty se nejčastěji objevují u chrématonym, což jsou jména objektů a jevů, které vznikají lidskou činností a nejsou fixovány na mapách, např. jména institucí, svátků a výrobků – cigarety *„Sparta“* či *„auto „Tatra 613“*. (Šrámek, 1999).

### **Onymické objekty obecně**

O propria z hlediska onymických objektů jeví zájem i nelingvistické disciplíny, které hledají uplatnění prvků pro své specifické systémy (např. pro geologa jsou zajímavá všechna hydronyma s etymony *stříbr-*, *rud-*, které se uplatňují u obcí *Stříbrná, Stříbrnice, Ruda, Rudno, Rudná* apod.). Tento přístup k vlastním jménům je dosud užíván v onomastice polské, ukrajinské a bulharské. Využívá se hlavně v toponomastice (Šrámek, 1999, 15).

### **Dělení objektů podle druhu**

Podle druhové povahy onymických objektů se vytvářejí tři plány onomastiky:

- a) **Geonymický plán** = všechny třídy toponym (jména objektů na povrchu země a geomorfologických útvarů pod ním) a kosmonym (jména nebeských těles a útvarů na nich). Jsou vyjádřeny v mapách, a proto jsou postižitelné.
- b) **Bionymický plán** = antroponyma, pseudoantroponyma a zoonyma, tj. jména živých onymických bytostí.
- c) **Chématonymický plán** = vlastní jména pro objekty, jevy a vztahy vzniklé společenskou, kulturní, ekonomickou či politickou činností lidí (Tamtéž, 16).

Toto dělení je směrodatné i pro základní trichotomii tříd vlastních jmen, a to jsou geonyma, bionyma, chrématonyma včetně svých subsystémů, a také pro členění onomastiky na geonomastiku, bionomastiku a chrématonomastiku včetně subdisciplín – toponomastika, hydronymastika, andronomastika atd. (Tamtéž, 16).

Jiné klasifikace vlastních jmen upřednostňují vždy pouze jednu jejich stránku a nemohou se tedy stát principem k postižení základní, kategoriální diferenciaci propriální sféry jazyka a vnitřního členění onomastiky (Tamtéž, 16).

### **Rovina faktů jazykové povahy**

Zahrnuje všechny jevy jazyka, které umožňují vznik propria v jeho jazykově materializované podobě. Tím jsou myšleny lexikálie, jichž je ke vzniku proprií použito a také pojmenovací pravidla a slovtvorné zákonitosti, kterými se řídí výsledná podoba vlastního jména (Šrámek, 1999, 19).

### **Rovina faktů komunikační povahy**

Komunikační sféra určuje propriálně pojmenovací potřebu samu a zároveň omezuje uskutečnění vzniku vlastního jména na možnosti, které v dané době mají předepsanou platnost. Například v češtině bylo tvoření oikonym z obyvatelských jmen na -any (Dolany) na vrcholu ve 14. stol. a později se objevuje jen sporadicky, v polštině je produktivita tohoto typu zachována mnohem déle (Šrámek, 1999, 20).

Tyto tři roviny interakce jevů jsou nutnou podmínkou pro vznik a existenci propriální sféry jazyka. Bez této triády by lexikální jednotka nemohla plnit funkci propria.

## **3.3 Funkční pojetí onomastiky**

Pojem „funkce“ je možné v teoretickém výzkumu onomastiky nalézt velmi často. Z 36 funkcí vybíráme funkci nominativní, znakovou, nominační, emotivní, psychickou, psychologickou, sociologickou, expresivní, deskriptivní, fatickou, metalingvistickou, referenční, ideologickou, konotativní, konstelační, perspektivizující, ochrannou, přací, areálovou, temporální aj. (Šrámek, 1999).

### **Funkce v onomastice**

Pokud porovnáme znakovou, nominační a referenční funkci a funkci ideologickou, expresivní a emotivní, sami postřehneme odlišný obsah i dimenze tohoto obsahu – jednou jde o problematiku sémiotickou a jindy o problematiku fungování

propria a o jeho praktické vlastnosti. Při studiu funkcí musí být základní metodologické východisko orientováno filosoficky (Šrámek, 1999, 22).

„Funkce“ patří k všeobecným kategoriím a tvoří s kategoriemi „obsah“ a „forma“ trichotomii, která se vyznačuje jednotou působení.

Co se týče funkcí onymických, docházíme z dosavadních výzkumů k dvojímu pojetí:

- a) V centru onomastiky stojí kategorie „obsah“ a „forma“. Aspekt „funkce“ proniká spíše zdůrazněním diferencí vůči apelativům (kůň, radost, kámen)
- b) Termínu „funkce“ se užívá k označení pojmově odlišných jevů, a to:
  - ve smyslu sémiotickém - znaková funkce propria
  - ve smyslu příznaku - antroponymum ve funkci propria
  - ve smyslu paradigmatickém - užití fungování propria
  - ve smyslu příznaku fungování, tedy jako příznak příznaku - emotivní funkce propria, archaizující funkce některých rodných jmen (Tamtéž, 1999, 22).

## **Funkce proprií**

V onomastické teorii doposud nebyl podán takový výčet funkcí, který by byl obecně přijat jako hlavní teoretické východisko nauky o vlastních jménech. Dále předkládáme klasifikace funkcí podle Knappové a Gudsmidta, kde je patrná rozdílnost nejen v přístupu, ale i ve stupni zobecnění (Šrámek, 1999).

### **a) Knappová (1992)**

- **Základní, sdružené funkce** – slouží ke společensky podmíněné identifikaci. Vyplynávají z mimojazykových potřeb. Jsou to např. funkce nominační a individualizační, deiktická a apelová.
- **Pasivní funkce** – odkazují na různé objekty identické s obecnými nebo vlastními jmény. Jsou to např. funkce asociační, evokační, konotativní.
- **Sociálně klasifikující funkce** – zařazuje objekt do nejrůznějších souvislostí, jako je místo, čas, sociální, náboženský nebo národnostní aspekt.
- **Deskriptivní, charakterizační funkce** – tuto funkci mají všechna popisná pojmenování, která mají status vlastních názvů a tzv. mluvící jména a přezdívky.



- **Expresivní, emocionální funkce** – pod touto funkcí se nachází druh účinku jména, totiž jakým dojmem působí. Funkce vyplývají většinou ze začlenění jména do rozmanitých druhů komunikace, ale zároveň se mohou účastnit procesu vzniku, např. při propagačně účinném názvu obchodu, při volbě rodného jména, při pojmenování literární postavy apod. (Šrámek, 1999, 23-24).

**b) Gutschmidt (1984)** – literární onomastika věnuje výraznou pozornost propriálnímu funkcím z pochopitelných důvodů – při analýze literárního díla a všech jeho uměleckých a jiných aspektů zařazuje literární věda do svého pole i vlastní jména (hrdinů, míst, věcí), která se v literárním díle vyskytují, ale která se hodnotí ze svých literárněvědných pozic.

- Funkce týkající se literárních postav
- Funkce týkající se postavení a úlohy proprií v textu (Šrámek, 1999, 24).

### **Vztah „obsah – forma – funkce“**

Vztah mezi obsahem, formou a funkcí je soubor propojený v jednotně působící a nerozlučitelný celek. V onomastické teorii se „funkci“ přisuzuje různý obsah. Různost vychází z nejednotné charakteristiky vlastností, které jsou na vlastním jméně pokládány za nositele propriality. „Funkci“ můžeme na nejprostší úrovni definovat jako „být něčím, existovat, působit jako něco“, „obsah“ můžeme vymežit jako konkrétní jednotu všech možných momentů nějakého reálného nebo myšleného objektu, „formu“ jako postup uspořádání obsahu. Funkcí formy Brno je identifikovat objekt a diferencovat jej od jiného v rámci téže třídy, „obsah“ je strukturován nejen z těchto obecných funkčních rysů, ale i s konkretizací: Brno = původně významný hrad, pak město, později hlavní město Moravy s katedrálou, univerzitou, továrnami atd. (Šrámek, 1999, 26-27).

### **3.4 Definice onomastiky**

Onomastika je pokládána za pomocnou vědu historickou (u nás a v Německu v 19. a na poč. 20. stol.), topografickou (Švýcarsko, Holandsko), sociologickou (USA), demografickou (Rakousko) i estetickou (Francie).

Onomastická disciplína musí mít k dispozici podrobné znalosti jazykovědné povahy (lexikologické a etymologické), poznatky o onymických objektech

a společenských aspektech fungování a užívání proprií. Pro onomastiku je typická komplexnost pohledu na zkoumaný materiál (Šrámek, 1999, 50).

Díky jazykové povaze propria a languovému charakteru onymické sféry jazyka je onomastika považována za lingvistickou disciplínu. Mimojazyková fakta (např. podrobná znalost historických dokladů, lokalizace) jsou nutným předpokladem systémové interpretace onymie, nemají tedy jen pouhou sekundární povahu. Přesun zájmu o vlastní jména, především o toponyma a antroponyma, z věd historických do lingvistiky je proces, který u nás začal koncem 19. stol. a dovršen byl až v 60. - 70. letech 20. stol. (Šrámek, 1999, 51).

V prvních etapách rozvoje onomastiky byl její zájem upřen na budování materiálových východisek, a to kladlo překážky zobecňujícím studiím a vyvolalo nedůvěru v lingvistických kruzích. Proti zúženému a etymologicky chápanému pojetí onomastiky stojí pojetí opírající se o výsledky teoretického studia propriální sféry jazyka (Šrámek, 1999, 51).

Onomastika je tedy naukou o vzniku a fungování pojmenovacích soustav, o jejich realizacích v konkrétních podmínkách společenských, časových a místních. Je to subdisciplína lingvistiky se značnou mírou samostatnosti, danou především rozsahem přítomnosti mimojazykových faktů (Šrámek, 1999, 51).

### **3.5 Onymie**

Onymie je terminologické označení pro soubor všech vlastních jmen daného jazyka, dané společnosti, daného vývojového období apod. Vytváří specifickou soustavu, která je vnitřně organizovaná a strukturovaná. Onymie má dva obecné aspekty – pojmenovací a komunikační (Šrámek, 1999, 51-52).

#### **Prameny onymie**

Bohatým zdrojem pro onomastické studie jsou písemné památky především neliterárního charakteru (Onomastické práce, 1966, 7).

Při zpracovávání onomastické práce je nutné zacházet s prameny, které mají jazykový nebo nejazykový charakter – prameny nám podávají svědectví o původu jména, vývoji, proměnách, užívání, vzniku a dalších aspektech. Prameny lze dělit např. podle:

- a) **druhu** – středověké listiny, slovníky, mapy, městské knihy, soupisy majetků a osob, matriky, kronikářské zápisy, adresáře, voličské seznamy, indexy jmen zboží nebo artefaktů, statistické, poštovní, či železniční lexikony, kalendáře, cestovné zprávy, popisy hranic, lidová vyprávění atd.,
- b) **doby vzniku** – od památek nejstarších kultur lidstva až po současnost,
- c) **zeměpisného nebo regionálního hlediska** – např. zemské desky brněnské, olomoucké, opavské; urbář slezských obcí; popisy cest do Svaté země atd.,
- d) **jazyka, jímž jsou jména psána** – česky, latinsky, německy, italsky atd.,
- e) **věcné spolehlivosti** – kronikářská, kalendářová literatura nebo odborný popis, vztah originálů a falz apod.,
- f) **provenience** – např. listiny z Lichtenštejnského archivu ve Vadúzu nebo z Vatikánského archivu. Místní jména týkající se území Čech a Moravy jsou značně zkomolená; některá toponyma v dílech raně středověkých arabských kupců dosud nebyla rozluštěna.

U všech pramenů je nutné brát v potaz spolehlivost či nespolehlivost, což vede k opatrnosti a kritičnosti. Míra spolehlivosti materiálů roste za předpokladu, že jsou obecně pokládány za spolehlivé, např. v archivnictví a kartografii (Šrámek, 1999, 63-64).

### 3.6 Onomastika a některé jiné jazykovědné obory

Vzájemnost nauky o vlastních jménech a jiných lingvistických i nelingvistických oborů vede ke vzniku speciálních subdisciplín onomastiky. Do onomastiky nejvíce zasahují tři oblasti, a to gramatika, lexikografie a dialektologie (Šrámek, 1999, 121).

- **onomastická gramatika** → zabývá se popisem, analýzou, typologií a kategorizací jazykových i nejazykových elementů, které jsou strukturovány jako svébytný systém a prosazují se jak v propriálně pojmenovacím aktu, tak v komunikačním užití podle určitých schémat (Šrámek, 1999, 126-127).
- **onomastická lexikografie** → sestavování onymických slovníků neboli onomastikonů (Tamtéž, 127).
- **onomastická dialektologie** → dialektologie odkrývá jeden ze znaků onymie – tj. územní diferencovanost její slovtvorné a pojmenovací disponovanosti. Přihlíží k nářeční realizaci (Tamtéž, 159).

## 4 NÁPLŇ A VNITŘNÍ ČLENĚNÍ ONOMASTIKY, JEDNOTLIVÉ TŘÍDY VLASTNÍCH JMEN

Onomastika má primárně lingvistický charakter, pohled na tuto disciplínu jako na celek předpokládá jednotné hledisko, které je v tomto případě dáno funkčním pojetím proprií, jejím vznikem, vnitřním uspořádáním a úlohou proprií ve společenské komunikaci.

Vybrané oblasti onomastiky podle Šrámka:

### 4.1 Náplň a vnitřní členění obecné onomastiky

Náplní obecné onomastiky jsou:

#### Obecná teorie a metodologie

- onomastika jako vědecká disciplína, definice, vymezení od jiných disciplín,
- vztah apelativum – proprium,
- podstata vlastního jména, pojmy onymum a onymie
- funkce vlastního jména, pojem propriální funkce
- propriální sémantika, obsah vlastních jmen, význam vlastních jmen, smysl vlastních jmen,
- propriálně pojmenované objekty, třídy vlastních jmen,
- typologie a klasifikace propriálně pojmenovacích motivů,
- jazyková stavba propria,
- systémovost proprií a propriální norma,
- vlastní jméno v komunikaci a textech,
- pozice a funkce vlastních jmen,
- propriální zásoba jazyka, regionu, její inventář a uspořádání,
- třídy vlastních jmen, onomastika a jiné vědní disciplíny

#### Terminologie onomastiky

- všeobecné problémy onomastické terminologie
- definice základních pojmů (kategorií), např.: onomastika, vlastní jméno, onymie, onymický systém, jazyková struktura vlastních jmen, význam propria, dvoujmennost, jméno obyvatelské, chrématonymum atd.

- jiné termíny a pojmy, které se vztahují na teorii a metodologii onomastiky, např.: proprializace, apelativizace, transonymizace, topolexém, antropoformant, toposufix, onomastická mapa, onomastický atlas, propriální norma, onomastická gramatika atd.
- jiné lingvistické termíny přejaté do onomastiky, např. model, pojmenovací motiv, obsah, struktura, sufix atd.
- vývoj onomastické terminologie (podle jazyků, škol)
- rozdíly v onomastické terminologii (podle jazyků, škol), např. onomastikon
- bibliografie a organizace zpracování onomastické terminologie

## 4.2 Jednotlivé třídy vlastních jmen

### Geonyma

Vlastní jména pro druhy onymických objektů, které leží v krajině a jsou kartograficky fixované v mapách.

- Oikonyma = vlastní jména osídlených objektů, tato kategorie zahrnuje i zpustlé objekty: VJ domů, skupin domů, sídlišť, vsí, měst a městeček (=urbonyma) a jejich částí, hradů, zámků, mlýnů, továren atd.
- Anoikonyma = vlastní jména neosídlených objektů. Do této kategorie se řadí podkategorie:
  - Hydronyma = VJ pro mokřady, bažiny, prameny, zřídla, potoky, řeky, jezera, rybníky, vodní nádrže, moře, oceány, zálivy, kanály, mořské proudy, vodopády, soutoky atd.
  - Oronyma = VJ pro vyvýšeniny, hůrky, kopce, hory, skály, výčnělky, vrcholy, skalní stěny, srázy, úbočí, sedla, průsmyky, horstva, doliny, sníženiny, jámy, jeskyně atd.
  - Agronyma = VJ pro pole, lány, louky, lesy, pastviny, vinice, chmelnice, konopná pole atd.
  - Hodonyma = VJ pro stezky, polní cesty, silnice, staré obchodní a vojenské cesty, poutní cesty, mosty, lávky, železnice, letiště, přístavy, mola atd.

- Choronyma = VJ pro části zemské plochy, které vznikly přirozeně (pouště, regiony, světadíly) nebo lidskou činností (země, státy, sdružení zemí, států, pro kraje, regiony, okresy, národní parky atd.)
- Kosmonyma (astronyma)
  - VJ galaxií, planet, hvězd, hvězdokup atd.
  - VJ objektů na planetách, hvězdách a jiných nebeských tělesech
  - VJ umělých kosmických těles

## Bionyma

- Antroponyma = pojmenování osob
  - Rodné (křestní) jméno na oficiální úrovni
  - Rodné jméno na neoficiální úrovni (hypokoristika, deminutiva)
  - Příjmení (vznik, funkce, stabilizace)
  - Přezdívková a posměšná vlastní jména osob
  - Pseudonyma, kryptonyma
  - Skupinová antroponyma
    - Obyvatelská jména (*Pražan, Jihočeš, Švýcar*)
    - Etnonyma (*Slovan, Čech, Němci, Finové*)
    - Rodinná a rodová jména (*Novákovi, Dočkalovi*)
- Nepravá antroponyma = VJ mytologických, pohádkových, alegorických postav, hraček
- Theonyma (*Alláh, Diana*)
- Zoonyma
  - Pravá = VJ pro existující zvíře (*kráva Stračena, pes Sultán*)
  - Nepravá = VJ pro zvířata mytologická, z pohádek atd. (*kůň Pegas*)
- Fytonyma (*dub Napoleon*)

## Chrématonyma

- Jména výrobků – jednotlivých (*zvon Václav*) nebo produktových v sérii (*cigarety Marlboro, krém Nivea*)
- VJ společenských institucí, organizací, zařízení (*Masarykova univerzita, Vlastivědný spolek moravský, Národní divadlo v Praze*)
- VJ společenského jevu (*Den matek, Velká francouzská revoluce, Tour de France*)

- Jiné druhy chrématonym – např. jména vyznamenání, historických dokumentů atd.

### 4.3 Subdisciplíny onomastiky

- Obecná problematika
- Onomastika a gramatika
- Literární onomastika
- Mytologická onomastika
- Socioonomastika
- Psychoonomastika
- Onomastika a historie, archeologie
- Onomastika a osídlení
- Onomastika a etnogeneze
- Onomastika a geografie
- Areálová onomastika
- Onomastika a metody matematiky a statistiky
- Počítačová onomastika
- Onomastika a škola, výchova
- Popularizace onomastiky<sup>1</sup>

---

<sup>1</sup> Šrámek, 1999, 161-169

## 5 VÝVOJ PŘÍJMENÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH

Vznik a vývoj příjmení je jazykový a historicko-společenský jev. Není ve vztahu k biologickým vlastnostem svého nositele kromě rozlišení na muže a ženu (Beneš, 1962, 326).

Příjmení tvoří zvláštní skupinu ve slovní zásobě každého národa, jsou zbavena významu slova, z kterého vznikla a často se od něj poté odlišují i svým skloňováním a pravopisem (Moldanová, 1983, 11).

Jsou to slova, která se po pevném organizování obyvatelstva ustálila a pevně označují a pojmenovávají svého nositele. V přechýleném tvaru přecházejí na manželku, jsou dědičná většinou po otci na syny a v přechýleném tvaru i na dcery. Jsou zbavena významu příslušného obecného jména nebo základu i přípony (Beneš, 1962, 326).

Samo slovo příjmení naznačuje, že se jedná o druhotný vztah k osobnímu jménu, pouze ho doplňuje. Svého významu nabylo ve chvíli, kdy už pouhé označení jménem přestalo být dostačující k odlišení osob. Dříve se lidé odlišovali hypokoristickými podobami svého jména (Moldanová, 1983, 11).

Populární a velmi stará jména jsou např. Odolen, Mlada, Chval. Osobní jména vznikla ve chvíli, kdy bylo potřeba jedince individualizovat, identifikovat, odlišit jej od ostatních. Jménem se snažili tvůrci jedince popsat, charakterizovat jeho místo ve společnosti, vystihnout jeho vlastnosti (tělesné, duševní), a to buď přímo, nebo přirovnáním. Nejstarší česká osobní jména jsou slovanského původu a byla velmi jednoduchá (např. Živan). Později přibyla i jména neslovanského původu, která k nám přišla díky vztahům s cizinou a hlavně s příchodem křesťanství, v důsledku válek, mocenské politiky atd. Při pojmenování osob se dále uplatňovaly dobové, místní a národní faktory (Knappová, 2002, 3).

S růstem počtu obyvatel vyšlo najevo, že jedno osobní jméno k individualizaci nebude stačit a začaly se používat obměny jména (Bartoloměj – Bárta, Bartoš, Bártík) (Knappová, 2002, 3-4).

Největšího významu měla příjmení ve městech, kde se díky tomu rozlišovalo mnoho lidí na malé ploše. Protože se od sebe městští obyvatelé lišili více zaměstnáním a původem než vesničané, vystupovala do popředí příjmení podle řemesla, domovního znamení či místa bydliště (Moldanová, 1983, 12).



## 5.1 Původ našich příjmení

Českých příjmení je přes 40 000. Pokud by byla rovnoměrně rozdělena, mělo by jedno příjmení 250 nositelů. Ovšem situace je taková, že některá příjmení jsou obvyklá více a objevují se u mnoha rodin, jiná jsou vzácná a udržují se u potomků několika málo rodů. (Moldanová, 1893, 15).

Nejčastějším českým příjmením je Novák. Toto příjmení nosí téměř 1% české populace. Obvyklost tohoto příjmení je způsobena tím, že novost byla prvním výrazným odlišovacím znakem člověka, který přišel do uzavřeného kolektivu. Podobně je to u příjmení Novotný, které se vyskytuje v četnosti českých příjmení na druhém až třetím místě. Dalším významným odlišovacím rysem byl vztah k vrchnosti, proto jsou častá příjmení Svoboda, Dvořák a Černý. V minulosti převažovali světlouhlaví jedinci a člověk s černými vlasy vybočoval, proto se uchytilo i příjmení Schwarz či počeštěné Švarc (Tamtéž, 15).

Příjmení vznikala z různých podnětů a příčin jazykové i nejazykové povahy, to vedlo k označení osoby a jejímu vydělení a jedinečnosti v určité společnosti. Aspekty nejazykové povahy jsou například válka, kulturní vlivy apod. Mimo to jde i o jazykovou motivaci. Obecně lze říci, že příjmení vznikala z vlastních jmen osob, z vlastních jmen míst a z obecných jmen (Knappová, 2002, 11-12).

### Příjmení vzniklá z osobních jmen

Příjmení vzniklá z osobních jmen představují největší skupinu, protože dlouhou dobu bylo osobní jméno jediným prostředkem k identifikaci jednotlivce. Tato skupina se dělí na osobní jména slovanská a neslovanská. Slovanská osobní jména se skládají nejčastěji ze dvou významových základů (např. *Mir + slav = Miroslav*).

Nejčastější základy slovanských jmen jsou např. *Blah-, Boh-, Cti-, Dob-, Dom-, Jar-, Mlad-, Přib-, Rad-, Těš-, Tich-, Vá-, Voj-, Zde-*.

Neslovanská osobní jména mají základ ve jménech hebrejských a aramejských, např. základy *Adam, David, Jakub, Jeremiáš, Matouš, Michal, Tomáš*, ve jménech řeckých, např. *Ambrož, Blažej, Jiří, Petr, Prokop, Štěpán*, dále latinských, např. základy *Antonín, Dominik, Florián, Havel, Klement, Lukáš, Marek, Martin, Pavel, Valentýn, Vít* a na závěr v germánských jménech, např. *Adalbert, Ernest, Friedrich, Hermann, Konrád, Rudolf, Ulrich, Warner, Walter* (Knappová, 2002, 12-22).

## **Příjmení ze jmen místních, národních a z názvů obyvatelských**

Tato skupina původně označovala, odkud kdo pochází, v které osadě bydlí. Tento typ je u nás velmi rozšířený a vznikl z názvů českých osad, např. *Beroun – Berounský, Kutná Hora – Kutnohorský, Praha – Pražský, Žirovnice – Žirovnický*, z obyvatelských názvů vznikla příjmení jako např. *Pražák, Brňan, Nouzák, Jihlavec, a Lhoták*. Příjmení se vyvíjela také z německých názvů českých osad, např. *Cheb, Doksy, Sedlo, Králíky, Vošický*, či z názvů německých osad, např. *Haller, Kolner, Linz, Mittelbach, Ternbach, Waldstein*. Poměrně malá kategorie poukazuje na jména národů, zemí a krajů, to jsou příjmení jako *Baloun, Cigánek, Morávek, Němec, Němeček, Slovák, Šváb, Vlach, Žid, Žídek* (Knappová, 2002, 23-25).

## **Příjmení motivovaná polohou, druhem či charakterem bydliště a jeho lokalizací v terénu**

Jedná se o příjmení vzniklá zejména ze jmen obecných, např. *Brázda, Dolanský, Doleček, Kopeček, Kopečný, Koutný, Louka, Podskalský, Záhora, Torzník, Záveský, Skála, Skalák, Zápotocký* a další (Knappová, 2002, 25-26).

## **Příjmení podle tělesných a duševních vlastností, věku a příbuzenských vztahů**

Rozsáhlá skupina, tato příjmení jsou přejímána z němčiny. Vydělujeme tři subkategorie – příjmení podle fyzických vlastností, vzhledu a nápadných částí těla, např. *Bachratý, Bradáč, Bělohávek, Hlavoáč, Hlaváček, Kučera, Měkota, Menšík, Nohál, Ospalý, Ohryzek, Šrámek, Vlasák, Zelenka, Žebro*, dále příjmení podle duševních vlastností, sklonů, např. *Bumbálek, Hodný, Hovorka, Hrubec, Krákora, Labužník, Opatrný, Plachý, Skuhravý, Smutný, Spurný, Šťastný, Tichý, Štědrý, Výborný, Zmatlík*, a příjmení vzniklá z označení věku, vzrůstu či příbuzenských vztahů, např. *Dědeček, Dědic, Hošek, Klouček, Schovánek, Vejrostek, Vnuk, Vnoušek a Ženíšek* (Knappová, 2002, 26-27).

## **Příjmení podle sociálního rozvrstvení, společenských poměrů, feudálních, církevních a vojenských hodností, právních a majetkových vztahů**

Vícečetná obecná jména, z kterých tato jména vznikla, jsou cizího původu, např. *Baron, Biskup, Dráb, Chalupník, Kníže, Kaplan, Kostelník, Legát, Rychtář, Rytíř, Sedlák*,

*Vladyka, Zeman* a další. Některá k nám byla přejata také z němčiny, a to *Bauer, Hausner, Hoffmann, Jungwirth, Kaiser, Mayer, Neubauer, Pflieger, Šolc, Wirt* apod. (Knappová, 2002, 27-28).

### **Příjmení z názvů řemesel, zaměstnání a činností člověka**

Do zmíněné třídy příjmení patří např. *Bednář, Bubeník, Hajný, Krčmář, Mládek, Neckář, Šindelář, Švec, Voráč, Zahradník, Žák* a další (Knappová, 2002, 28).

### **Příjmení z názvů živočichů a rostlin**

Tento typ vznikl hlavně z přezdivek, které lidé dostávali pro svou podobu s nějakým zvířetem či částí jeho těla nebo podle rostlin, např. *Bažant, Bejček, Lev, Liška, Myška, Zajíc, Vydra, Zajíč, Bodlák, Cibulka, Jedlička, Jetel, Řípa* a *Trnka* (Knappová, 2002, 28-29).

### **Příjmení z názvů věcí, abstrakt a přírodních jevů**

Obsáhlá skupina, která odkazuje ke každodennímu životu našich předků, např. *Jehlička, Kamínek, Kotlík, Lopata, Sklenička, Sochor, Vokřínek, Hakl, Korejs, Trochta, Šeřf, Buchta, Guláš, Homolka, Kroupa, Moučka, Rosol, Topinka, Tvaroh, Biermann, Honig, Rahm, Špak, Anděl, Masopust, Mráz, Nečas, Sobota* nebo *Zima* (Knappová, 2002, 29-31).

### **Příjmení vzniklá ze slovesných pojmenování a označení různých dějů**

Původem těchto příjmení jsou různé slovesné tvary, a to příčestí minulé (*Bořil, Mazal*), rozkazovací způsob (*Nepraš*), podstatná jména odvozená ze slovesných základů (*Mlčoch*), tvary příčestí trpného (*Chovan*) a celé věty (*Skuhravý, Česaný*). Tato příjmení se vázala k určitým událostem, které se pojmenovanému přihodily. Dalšími příklady mohou být příjmení *Běhal, Blábolil, Makal, Mazal, Pospíšil, Spáčil, Voplakal, Vyoral, Vyskočil, Zatloukal, Zavřel* a *Zmrhal* (Knappová, 2002, 31).

### **Příjmení ze slov nesklonných, příslovcí a citoslovcí**

Tato příjmení nejspíš vznikla ze slov, které pojmenovaný opakovaně říkal a prokládal jimi svou řeč. Typickou ukázkou jsou příjmení *Díky, Halabala, Znenáhla, Pak, Netřeba, Málo, Frk, Klap, Kuk* a *Šup* (Knappová, 2002, 31-32).

## 5.2 Počet různých příjmení v ČR

Většina autorů zabývajících se příjmeními čerpala z Kotalíkovy práce z konce minulého století, kde se uvádí počet 16 000 – 18 000 různých příjmení. Vladimír Mates jich však v Praze napočítal vysoko nad 30 000 a v Brně, kde nepočítal shodná příjmení s Prahou, dalších 5 000 navíc.

Různých příjmení je přes 40 000 a sběratel p. Saidl (podle L. Kochánka) jich údajně nashromáždil více než 100 000 (Moldanová, 1983).

Dnes centrální registr občanů České republiky obsahuje 115 378 různých příjmení mužů a 125 335 různých příjmení žen – jde o české občany s trvalým pobytem v ČR a tato čísla by měla být koncem jak kvalifikovaných, tak nekvalifikovaných odhadů (Mates, 1998, 7).

Frekvence příjmení je v těsném vztahu s demografickým aspektem, kterým je pohyb obyvatel. Speciální situace u nás nastala v roce 1945, kdy byla převážná část německého obyvatelstva odsunuta a nahrazena obyvatelstvem českým. Vliv na četnost příjmení mělo i několik emigračních vln.

Až v roce 1990 byl jazykovědcům ke studijním účelům poskytnut výpis z registru obyvatelstva Československa a z tohoto výpisu vyplývá, že v dubnu 1990 se v ČSR vyskytovalo 367 607 různých podob příjmení (Knappová, 2002, 198-199).

## 6 OSOBNOSTI ČESKÉ ONOMASTIKY

V kapitole jsou předložena základní fakta o osobnostech české onomastiky, z jejichž monografií bylo v bakalářské práci nejvíce čerpáno. Mezi ně patří Rudolf Šrámek, Miloslava Knappová, Dobrava Moldanová a Vladimír Šmilauer. Citováni jsou dále také Josef Beneš, Jan Svoboda či Milan Harvalík, kterým však v textu není věnována samostatná pozornost.

Autoři jsou řazeni za sebou podle míry citování.

### Rudolf Šrámek

*„Je důležité zajímat se o živý jazyk, jinak se staneš kabinetním vědcem. Nemám tolik rád samotný jazykový materiál jako přemýšlení o něm. Někdy je mnohem cennější dokázat si klást zajímavé otázky než nacházet na všechny z nich správné odpovědi. Mám radost, že můžu to, o čem právě píšu nebo přemýšlím, předávat svým studentům.“*

Rudolf Šrámek

Tímto onomastikem, dialektologem a učitelem se zabývala Jana Obrovská, jež na základě rozhovoru zjistila dále uvedená fakta.<sup>2</sup>

Profesor PhDr. Rudolf Šrámek, CSc. se narodil 15. ledna 1934 v Ostravě. Vyrůstal na Hlučínsku, které tehdy bylo bilingvním česko-německým prostředím. Právě komplikovanost místního jazykového prostředí u něj vzbudila zájem o jazyk, především o dialekt. Dlouhou dobu nerozuměl spisovné češtině, neboť byl ovlivněn slezským dialektem užívaným v každodenním životě a také tím, že předchozí vzdělání absolvoval v němčině. Se spisovnou podobou jazyka se začal seznamovat až v roce 1945, kdy se čeština stala vyučovacím jazykem. Šrámek se rozhodl pro studium českého jazyka během gymnazijních let.<sup>3</sup>

V roce 1953 začal studovat na FF MU v Brně obor čeština - ruština. Během studia se seznámil např. s Františkem Trávníčkem či Arnoštem Lamprechtem. Při studiu začal Šrámek spolupracovat s profesorem Václavem Machkem, jelikož navštěvoval jeho seminář srovnávací indoevropské jazykovědy a etymologie. Druhé vydání Machkova Etymologického slovníku zahrnuje hesla, jež materiálově doplňoval právě student Rudolf Šrámek. Zájem o dialektologii, především potom o slezský dialekt, si

---

<sup>2</sup> Faktografie byla zpracována dle časopisu Naše řeč

<sup>3</sup> Obrovská, 2004, 156

prohluboval v brněnské pobočce Ústavu pro jazyk český, kde se stal pomocným asistentem. Šrámkův první článek se jmenuje Nářeční slovníček z východního Hlučínska.<sup>4</sup>

Po absolvování FF MU v roce 1958 nastoupil do dialektologického oddělení Ústavu pro jazyk český v Brně. Zde přišla nabídka Bohuslava Havránka, aby se Šrámek podílel na tvorbě novodobého slovníku místních jmen na Moravě a ve Slezsku. Na základě návrhu Vladimíra Šmilauera a Václava Machka byla práce svěřena tehdy šestadvacetiletému promovanému filologovi Šrámkovi. Mimo to se začal aktivně věnovat onomastice a roku 1964 obhájil disertační práci Místní jména na severovýchodní Moravě.<sup>5</sup>

V onomastickém oddělení Ústavu pro jazyk český pracoval od roku 1972. Postupně zde vznikaly jeho teorie propriálních modelů a propriální sféry jazyka. Komparoval česko-německé jevy z oblasti toponymie a antroponymie. Jako spoluautor se v toponomastice podílel na publikacích Zeměpisná jména Československa (autory jsou Lutter, Majtán a Šrámek) či Zeměpisná jména v Čechách, na Moravě a ve Slezsku (autory jsou Lutter a Šrámek). Vrcholem studií je Šrámkova monografie Úvod do obecné onomastiky, která vyšla v roce 1999. Sjednocujícím prvkem monografie onomastiky je strukturní a systémové hledisko. Autor onomastiku chápe jako jednu z lingvistických disciplín, nikoliv jako pouhou pomocnou vědu.<sup>6</sup>

Pozornost profesora Šrámka se nadále soustředí na českou a srovnávací dialektologii, problematiku slovansko-německého jazykového kontraktu a na oblast jazykové kultury. Materiálově a koncepčně se podílel na přípravě Českého jazykového atlasu. Jeho nepřetržitý zájem o aktuální problematiku jazykové kultury se projevuje i ve známých jazykových okénkách Českého rozhlasu v pořadu Hezky česky.<sup>7</sup>

Výsledky vědecké práce profesor Šrámek prezentuje i v zahraničí, intenzivně spolupracuje s německy mluvícími zeměmi. Byl zvolen místopředsedou Mezinárodní komise pro slovanskou onomastiku při Mezinárodním komitétu slavistů a předsedou Komise pro Slovanský onomastický atlas (1973), předsedou Onomastické komise AV ČR (1983–2002) nebo viceprezidentem International Committee of Onomastic Sciences

---

<sup>4</sup> Obrovská, 2004, 156-157

<sup>5</sup> Tamtéž, 157

<sup>6</sup> Tamtéž, 157

<sup>7</sup> Tamtéž, 157

(1993–1999). Organizuje také semináře a konference, např. konference Onomastika a škola. Zatím poslední, v pořadí již sedmá, proběhla na PdF MU v roce 1998.<sup>8</sup>

## Miloslava Knappová

Základní údaje o PhDr. Miloslavě Knappové, CSc. jsem sesbírala z článku, kde se této významné onomastičce věnuje Rudolf Šrámek.<sup>9</sup>

PhDr. Miloslava Knappová, CSs. se narodila v královéhradeckém kraji ve městě Nová Paka dne 20. února 1936. K onomastice se dostala díky jazykověkulturní činnosti v Ústavu pro jazyk český, kam vstoupila v roce 1962 a její bohemistické zaměření ovlivnil PhDr. Miloš Dokulil, DrSc. Jeho vliv je patrný v mnoha studiích Knappové, kde uplatňuje jak teoretické pojetí Dokulilovo, tak formální přesnost klasifikace Šmilauerova.<sup>10</sup>

Knappová zkoumala mimo tradiční hledisko diachronní i synchronní aspekt české onymie. V popředí jejího zájmu stojí výzkum všech složek a aspektů současné antroponymie češtiny. Významné jsou tři monografie: Jak se bude vaše dítě jmenovat, Rodné jméno v jazyce a společnosti a Příjmení v současné češtině.<sup>11</sup>

V odborné veřejnosti je ceněn zájem Knappové o problematiku definování propriálního významu a funkcí vlastních jmen, strukturní uspořádání propriální matérie a také o právní aspekty pojmenování osob a hodnoty antroponym, jejich hypokoristické podoby atd.<sup>12</sup>

Knappová je významnou osobností i v další oblasti – pro matriční úřady platí za nejvyšší autoritu v oblasti volby a pravopisné podoby rodných jmen dětí a včleňování nových jmen do jazykově českého prostředí. Svými knihami o rodných jménech a příjmeních ovlivňuje rozsah, kodifikaci a proměny dnešního repertoáru rodných jmen i příjmení Čechů, národnostně smíšených manželství a imigrantů.<sup>13</sup>

---

<sup>8</sup> Obrovská, 2004, 157

<sup>9</sup> Článek K jubileu Miloslavy Knappové vydaného časopisem Naše řeč v roce 2006

<sup>10</sup> Tamtéž, 103

<sup>11</sup> Tamtéž, 104

<sup>12</sup> Tamtéž, 104

<sup>13</sup> Tamtéž, 104

## **Dobrava Moldanová**

Dobrava Moldanová se narodila 12. 5. 1936 v Kladně a je dcerou středoškolského učitele, jazykovědce a onomastika Josefa Beneše. Od roku 1939 žije Moldanová v Praze, kde po maturitní zkoušce studovala na FF UK češtinu a polštinu, univerzitu absolvovala v roce 1959.

Působí jako profesorka v oboru dějin české literatury na PedF UJEP v Ústí nad Labem, na této fakultě pracovala i jako vedoucí katedry bohemistiky, v letech 1995 – 2001 byla děkankou.

Moldanová debutovala v časopisech Květen a Literární noviny, dále přispívala do periodik Český jazyk a literatura, Česká literatura, Plamen, Host do domu, Tvář, Sešity pro mladou literaturu, Nové knihy, Orientace, Tvorba, O knihách a autorech, Literární měsíčník, Kmen.

V centru jejího odborného zájmu stála česká próza konce 19. století a počátku 20. století, především próza psychologická, napsala např. monografii Božena Benešová.

Věnovala se především studiím prózy na přelomu století, mezi jejími četnými publikacemi najdeme i onomastický slovník Naše příjmení. Tento slovník zpracovala v roce 1983 na základě materiálů shromážděných otcem Josefem Benešem, 2. upravené vydání vyšlo v roce 2004.

Výběrová monografie Moldanové je např. Studie o české próze na přelomu století; Česká literatura v období modernismu; České příběhy. Podílela se i na týmových pracích, např. Slovník českých spisovatelů, Lexikon české literatury 1; Proměny žánrů.

Hojně přispívala do sborníků, jako jsou Ideologie a imaginace; Otázky českého kánonu; Prostor v jazyce a literatuře. Uspořádala, vydala a redigovala mnoho próz, např. Don Pedro, don Pablo a Věra Lukášová od Boženy Benešové.<sup>14</sup>

## **Vladimír Mates**

Mgr. Vladimír Mates, oblíbený bohemista, etymolog a onomastik, se narodil v roce 1933 a vystudoval Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v letech 1953-1958. Při studiu se zaměřil na onomastiku. Byl žákem Vladimíra Šmilauera, jednoho ze

---

<sup>14</sup> Faktografie byla zpracována dle webu Slovník české literatury po roce 1945



zakladatelů české onomastiky. Pracoval pět let v redakci měsíčníků MY, který byl v období normalizace pozastaven.

Mates poté pracoval téměř 20 let jako stavební zámečnick. K publikační činnosti se vrátil v 90. letech a od té doby pravidelně vydává.

Jeho encyklopedie Jména tajemství zbavená (I., II., III.) jsou veřejností velmi oblíbené, neboť poskytují ucelený přehled o nejčastějších českých příjmeních, údaje a fakta jsou navíc zpracována srozumitelnou, přístupnou a zábavnou formou. Poskytuje tím čtenářům příležitost dozvědět se o svém jméně či jméně blízkých lidí zajímavé informace.<sup>15</sup>

---

<sup>15</sup> Faktografie zpracována dle knihy Jména tajemství zbavená I.

## 7 OBEC ZUBČICE

### 7.1 Historie

V nejstarších písemných pramenech je název obce Zubčice uváděn jako *Zubczicze*, *Subšice* nebo *Subschitz*. Tyto názvy jsou pravděpodobně odvozeny od toho, že šlo o ves lidí Zubcových nebo Zúbkových podle jmen Martina (řečeného Zubecz) a Alberta (řečeného Zubek), kteří se objevují v listinách z 2. pol. 14. stol. Ve školní kronice jsou zmínky o úvahách pana řídícího, který chtěl odvodit název Zuby = pahorky a tento symbol se posléze promítnul v novém erbu Zubčic.

První písemné zmínky o existenci obce sahají do dob před 650 lety, avšak nález kostry v katastru obce v roce 2006 (konkrétně u č. p. 59) a úlomků keramiky v roce 1998 dokládají, že tato oblast byla osídlena v dřívějších dobách. Archeologové odhadli stáří kostry na 11. stol., keramické úlomky pocházejí ze stejného období a doplňují tedy správnost tvrzení. Historie obce se z tohoto důvodu posunula do století jedenáctého, které se označuje jako „mladohradištní období“. Celé území v té době náleželo českým knížatům a obyvatelstvo se živilo především zemědělstvím. Užíval se systém dlouhodobého úhoru, což znamená, že se větší část půdy nechávala neosetá.

Oblast byla osídlená méně než v současné době, osady tvořilo jen několik stavení a jednotlivé lokality od sebe byly vzdálené. Osady musely být soběstačné, protože v této době ještě neexistovala směna výrobků.

Údaje o nejstarších obyvatelích Zubčic pocházejí ze dvou základních písemných zdrojů – urbářů a rejstříků. V urbářích jsou Zubčičtí představováni jako plátcí daní světské vrchnosti, v rejstřících jako plátcí desátků a železných krav církevní vrchnosti. Roku 1465 se v Zubčicích žili dva samostatní hospodáři, kteří vlastnili větší hospodářství, o něž byli schopni se starat – Meintak a Jan, v roce 1518 se vyskytují osedlí Felix a jeho bratr Jan. V roce 1531 byl svobodník Ondřej Přemyl (v pramenech psáno Přemil i Přemyl) označen jako dědičný poddaný pánů z Rožmberka.

V úročním rejstříku jsou v roce 1534 vedeni jako plátcí svatohavelského úroku jmenováni hospodáři Petr Rychtář, Václav Doucha, Jíra Lanez, Ondřej Hajný, Martin Skejva a další. Urbář z roku 1553 popisuje v Zubčicích třináct osedlých, z nich například Pavla Diviše, Václava Jiřího Přemila, Simona Švece, Staňka Kněze, Martina

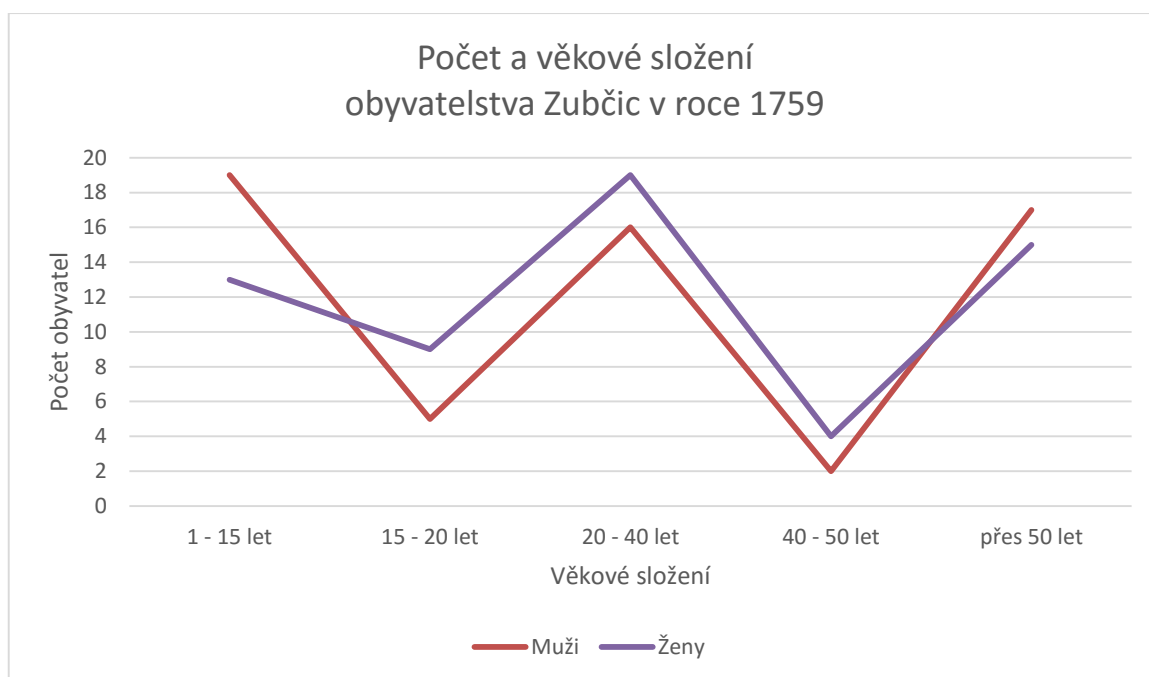
Krčina a Ondřeje Šafránka. Třináct osedlých se takto uvádělo v urbářích do roku 1599, kdy byly v zubčickém rychtářství zavedeny i vesnice Lhota a Markvartice.

Další údaje o obyvatelích Zubčic poskytly zemské katastry. Byly to úřední berní soupisy obdělávané a zemědělsky využívané půdy v zemi. Ze souhrnu údajů byla stanovena berní kvóta pro každou obec vyjádřena v počtu berních jednotek. V roce 1654 uvádí berní rula rolníky, „jenž qualitates osedlého mají“ – Přemyl, Pavel, Skejva, Havel, Kněz, Šafránek, Diviš, Marchal, Partl, Švec a Sláma. Nově osedlí rolníci byli Bárta, Kotys a Walda.

V roce 1676 žilo v Zubčicích 63 lidí. V době předbělohorské nelze sledovat ve vývoji sociální struktury velké změny, převažovala zde skupina středních selských statků od půl do jednoho lánu. Vedle středních sedláků zde žili chalupníci, výminkáři, podruzi, čeled, sirotci, vojenští vysloužilci, řemeslníci a žebráci.

Další katastr se objevuje za císařovny Marie Terezie a nazývá se tereziánský. Vznikl na základě zkušeností s prvním katastrem, práce na něm začaly v roce 1713 a trvaly 12 let, konečný katastr vstoupil v platnost roku 1748. Nyní se už nezaměřoval pouze na evidenci rozlohy orných ploch, ale zjišťoval i bonitu půdy, obilní výnosy, zachytil i nezemědělské podnikání obyvatel – řemesla, živnosti, mlýny, pivovary, olejny, hutě a hamry, církevní a školní organizace. Tereziánský katastr platil do roku 1791 a poté v kombinaci s josefínským katastrem do roku 1860. V tereziánském katastru z roku 1748 je zaznamenáno 15 hospodářů, z nich například: Diviš, Marchal, Fatka, Kadič, Bárta, Švec, Walda, Sláma, Přemyl, Pavel, Skejva a Smudek.

Graf 1 – Počet a věkové složení obyvatel v roce 1759



Původně byly Zubčice součástí novohradského panství, které zpočátku patřilo Bavorům ze Strakonice, a to do roku 1848. Poté došlo ke zrušení vrchnostenské správy a bylo zavedeno obecní zřízení, Zubčice se tedy staly místní obcí s osadami Zubčická Lhotka a Markvartice. Vesnice Zubčice, Lhotka a Markvartice tvořící od roku 1850 jednu správní obec patřily s dalšími 60 vesnicemi k pořešínskému panství.

Ve 20. letech 19. stol. bylo provedeno katastrální měření a mapování celé říše z důvodu zavedení stálého, stabilního katastru. V období, kdy vznikal, žilo v Zubčicích okolo 200 obyvatel a obec měla 33 čísel popisných, v roce 1862 počet vzrostl na 300 lidí a 34 domů. Vznikly tak mapy i pro ves Zubčice, Zubčickou Lhotku a Markvartice, na kterých jsou zakreslena obytná i neobytná stavení. V polovině 19. stol. žili poddaní převážně v malých osadách. Typickým znakem vedle vysoké úmrtnosti (50%) byla převaha žen (51%) nad muži (49%).

Důležité postavení měla v Zubčicích škola a její působení v obci zaznamenávali od roku 1875 zdejší učitelé do školní kroniky. V tomto roce škola fungovala v pronajatých prostorách, učitelem byl jmenován František Bláha. Zároveň započaly přípravy na stavbu nové školy, ta byla hotova dne 6. 8. 1877. Na začátku škola vlastnila 50 knih, v roce 1882 již 104 knihy. V roce 1891 bylo ve škole zapsáno 50 dětí. Od

školního roku 1895/1896 začaly do zubčické školy chodit děti ze Lhotky (1,9 km), které dříve chodily do Velešína (4,5 km).<sup>16</sup>

## 7.2 Současný stav

Obec Zubčice je tvořena třemi částmi, a to obcí Zubčice a osadami Zubčická Lhotka a Markvartice. V těchto místech žije přes 400 obyvatel, postaveno je zde zhruba 120 domů na rozloze čítající 949 ha. Obec se nachází na úpatí vrchoviny Poluška, která je lidově nazývána Kuklíky a leží v nadmořské výšce 620 m.n.m.

Zubčice si kladou za cíl udržet v obci hustotu mladých lidí a zajistit tím rozvoj vsi, z toho důvodu se je prioritou zachování mateřské školy i základní školy. Základní škola je tzv. „malotřídka“, kde jsou třídy od první do páté. Dále má k dispozici vybavení k pohodlnému a plnohodnotnému životu – obchod se smíšeným zbožím a kulturní dům, kde se nachází jak hostinec, tak taneční sál.

Místní obyvatelé mají řadu možností kulturního, ale i sportovního vyžití. Místní kulturní dům pořádá pravidelně zábavy s živou hudbou nejrůznějších žánrů. Na těchto zábavách se podílí organizace a spolky (obec, sbor dobrovolných hasičů, škola a školka v Zubčicích atd.). I pro nadšené sportovce se zde najde vyžití – obec nabízí fotbalové hřiště, tenisové a volejbalové kurty, ping-pongové stoly. Důležitý je fakt, že celou obec křížuje cyklistická stezka.

Okolí Zubčic nabízí příjemné turistické a vycházkové trasy s výhledem na malebné scenérie, jakými jsou Svatý Ján nad Malší ze severovýchodní strany a ze strany jižní výhled na nejvyšší vrchol Blanského lesa – Kleť a horizonty Blanského lesa vůbec.<sup>17</sup>

---

<sup>16</sup> Historické údaje: oskenovaný pramen ze Státního okresního archivu v Českém Krumlově.

<sup>17</sup> Zpracováno dle [www.zubcice.cz](http://www.zubcice.cz)

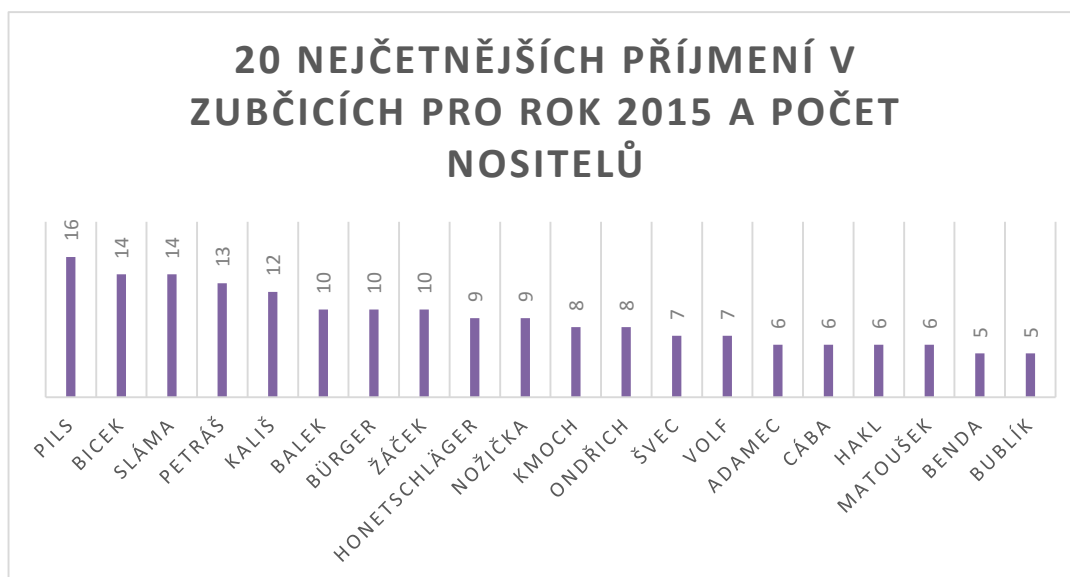
## 8 PŘÍJMENÍ V ZUBČICÍCH

### 8.1 Statistické údaje

V obci Zubčice a přilehlých osadách Zubčická Lhotka a Markvartice v současné době žije s trvalým pobytem 437 obyvatel, z čehož 229 jsou mužského zastoupení a 208 zastoupení ženského, převažuje tedy mužská část populace. Ze 437 obyvatel se vyděluje 132 rozdílných příjmení. Nejčetnějším z nich je příjmení Pils s 16 nositeli, dále potom Bicek a Sláma se 14 nositeli a do třetice Petráš s 13 nositeli.

Zajímavých zjištěním je, že se zde objevuje 43 obyvatel, jež jsou jedinými nositeli svého příjmení, z toho 19 mužů a 24 žen (z mužské části obyvatelstva např. Baštýř, Činátl, Korbel, Krbec, Špišák a Vančata; z ženské části obyvatelstva např. Bočková, Doležalová, Filková, Hůdová, Kopačková a Žlunková). Ze 132 rozdílných příjmení je možné nalézt 79 z nich, jež mají i svou přechýlenou podobu (např. Sláma – Slámová, Žáček – Žáčková, Kmoch – Kmochová). V Zubčicích se můžeme setkat se dvěma nositeli dvou příjmení, je jím 1 muž (González Neubauer) a 1 žena (Machová Čížková). V seznamu příjmení jsem našla i jednu ženu, jež nosí příjmení v nepřechýlené podobě (Kaločai).

Graf 2 – 20 nejčetnějších příjmení v Zubčicích pro rok 2015



Z grafu lze vyčíst, že deseti nejčetnějšími příjmeními v obci pro rok 2015 jsou Pils, Bicek, Sláma, Petráš, Kališ, Balek, Bürger, Žáček, Honetschläger a Nožička.

Ministerstvo vnitra České republiky dokládá nejčtenější příjmení v roce 2016 pro celou Českou republiku, jsou jimi Novák, Svoboda, Novotný, Dvořák, Černý, Procházka, Kučera, Veselý, Horák a Němec (rozšířenější seznam nejčastějších příjmení v ČR viz příloha č. 1). V příloze 2 je možné nalézt graf 10 nejčtenějších příjmení s počtem nositelů.

Pro zajímavost uvádím i 10 nejčtenějších příjmení v roce 1964 podle P. Vašáka, vyšla jsem z tabulky v knize Naše příjmení (Moldanová, 1983, 14). Jsou jimi Novák, Novotný, Svoboda, Dvořák, Černý, Veselý, Procházka, Pokorný, Kučera, Jelínek.

Z těchto údajů je zřetelné, že celorepublikově se vývoj českých příjmení příliš nemění, naopak jsou nejčtenější příjmení stabilní a pouze se pozměňuje jejich pořadí. V porovnání celé České republiky s obcí Zubčice je zjevné, že ani jedno z první desítky se neshoduje, což znamená, že příjmení zubčických obyvatel jsou frekvenčně atypická. Tímto jevem je doložena silná tradice starých místních rodů. V obci se nejvíce objevují příjmení, která jsou často zastoupena především v Jižních Čechách.

## 8.1.1 Rozbor 10 nejčastějších příjmení v Zubčicích dle odborných publikací

Při rozboru nejčastějších příjmení jsem čerpala z těchto zdrojů:

- Vladimír Mates: Jména tajemství zbavená: Malá encyklopedie 250 nejčastějších příjmení
- Vladimír Mates: Jména tajemství zbavená: Malá encyklopedie 250 nejčastějších příjmení II. díl
- Dobrava Moldanová: Naše příjmení
- Miroslava Knappová: Naše a cizí příjmení v současné češtině
- Statistické údaje o kvantitě jednotlivých příjmení z webových stránek Ministerstva vnitra České republiky: <http://www.mvcr.cz/clanek/cetnost-jmen-a-prijmeni-722752.aspx> (údaje aktualizované k 7. 4. 2016)
- Statistické údaje o demografickém rozložení příjmení z webových stránek [www.kdejsme.cz](http://www.kdejsme.cz)

- **Pils / Pilsová**

Pořadí: 1., četnost: 16 nositelů - 6 mužů, 10 žen

Příjmení vzniklo z německého apelaativa Pilz = houba; z MJ u Vratislavi; Pil-čík (zdrob.), Pil-eček (Moldanová, 1983, 171).

Server [www.kdejsme.cz](http://www.kdejsme.cz) ukazuje, že se příjmení Pils objevuje pouze v oblasti Jižních Čech, konkrétně na Kaplicku, Českokrumlovsku, Českobudějovicku, Prachaticku, dále pak v Trhových Svinech, Třeboni, Soběslavi a ve Vodňanech. K roku 2014 je v České republice zaznamenáno celkově 150 nositelů, což znamená, že téměř 10% žije v obci Zubčice.

- **Bicek / Bicková**

Pořadí: 2., četnost: 14 nositelů – 10 mužů, 4 ženy

Původ příjmení od Bica, Bíca. Patrně z křestního jména Vincenc s disimilačním zánikem prvního -n- a změnou V → B; Bic-an, Bic-ek (1397 Biczek), Bic-k (deformované), Bic-era (Moldanová, 1983, 44).

Podle webu [www.kdejsme.cz](http://www.kdejsme.cz) se v České republice vyskytuje k roku 2014 celkem 288 Bicků. Vyskytují se opět převážně v oblasti Jižních Čech. Nositele najdeme hlavně



v Jindřichově Hradci, ale i vzdálenějších Karlových Varech, v Žatci, Chomutově, Plzni a v Praze. V Zubčicích žije bezmála 5% všech Bicků.

- **Sláma / Slámová**

Pořadí: 3., četnost: 14 nositelů - 7 mužů, 7 žen

Podle Matese označení nejen pro někoho „s vlasy jako sláma“, 170. nejrozšířenější příjmení, 15. nejčastější od „S“, v ČR 6 638 Slámů. Na jednoho Slámu připadá 11,5 Nováka. Blízká příbuzná jména: Slamečka, Slámečka, Slaměň, Slaměna, Slamenec, Slamětec, Slaměník, Slamenco, Slámík, Slaminka, Slamka, Slamník, Slámka. Patří do kategorie „podle vlastností tělesných a duševních“, „podle bydliště“, možná i „podle stavu a zaměstnání“. Naši předkové mohli takto pojmenovat někoho, kdo byl postavy nevelké, nebo kdo měl vlasy blondaté, nebo nepěkné. Dále pak ten, kdo se pro něco nadchl, ale hned zase ochladl. Mohl to být i posměch pro někoho z venkova, kdo přišel do města a čouhala mu sláma z bot (Mates, 1998, 120-121).

Též Slama, příjmení vzniklé z apelativa; přezdívka někomu, kdo má světlé vlasy (Moldanová, 2004, 170).

Celorepublikově má toto příjmení vyskytující se v Zubčicích hustší zastoupení – v Česku jich najdeme k roku 2014 podle serveru [www.kdejsme.cz](http://www.kdejsme.cz) 6 016. Vyskytují se na celém našem území, např. ve Vimperku, Milevsku, Moravských Budějovicích, Moravském Krumlově, Břeclavi, Uherském Hradišti a České Lípě, nejhojněji však na Vysočině, konkrétně je nejvyšší koncentrace Slámů ve městě Nové Město na Moravě, dále ve Žďáru nad Sázavou. Procentuálně v Zubčicích žije 0,23% Slámů.

- **Petráš / Petrášová**

Pořadí: 4., četnost: 13 nositelů - 5 mužů, 8 žen

Mates vykládá, že vzniklo z domácí podoby jména „Petr“, z řec. „skála“, 477. nejrozšířenější příjmení, 36. nejčastější od „P“, v ČR 2 760 Patrášů. Na jednoho Petráše připadá 25,7 Nováka. Blízká příbuzná jména jsou jen od základního Petr + přípony obsahující – a/á: Petra, Petráč, Petráček, Petra/á/ch, Petra/á/k, Petrakovič, Petránek, Petrasz, Petráž. Patří do kategorie „osobních (křestních) jmen“. Základním je Petr z lat. Petrus a to z řec. petros = skála. Petráš je domácí, hypokoristická varianta oficiální Petra (Mates, 2003, 299-230).

Z osobního jména Petr; z řeckého apelativa petros = skála, skálopevný (Moldanová, 1983, 169).

Podobně jako Moldanová vysvětluje původ příjmení i Knappová, která jej zařazuje do třídy příjmení z osobních jmen, podtřídou jsou příjmení z řeckých jmen. Petr („skála, skálopevný“), další variace jsou např. Petras, Petrásek, Petřík, Petrof, Píša, Pitr, Pitrák a Pixa (Knappová, 2002, 19).

Příjmení Petráš je v České republice také poměrně rozšířené, čítá se jich celkem 2 603. Podle serveru [www.kdejsme.cz](http://www.kdejsme.cz) se soustřeďují převážně v oblasti kolem Luhačovic a Kopřivnice. Stejně jako u Slámů se Petrášovi vyskytují v menší či větší míře na celém území České republiky, např. v Českém Krumlově, Táboře, Trutnově, v Olomouci či Novém Jičíně. V Zubčicích bydlí půl procenta všech Petrášů.

- **Kališ / Kališová**

Pořadí: 5., četnost: 12 nositelů – 7 mužů, 5 žen

Kališ je příbuzná varianta k příjmení Kála, které vzniklo z osobního jména Havel, další varianty Kály jsou Kalík, Kalita, Kalista, Kaloš, Kalouš, Kaloud, Kalus, Kalous. Všechny tyto variace pocházejí z názvu sovy kalouse ušatého (Moldanová, 2004, s. 80).

Příjmení Kališ by v tabulce četnosti pro Česko z vybraného vzorku příjmení Pils – Nožička zaujímal 6. místo se svými 808 nositeli podle serveru [www.mvcr.cz](http://www.mvcr.cz). Kališové se objevují nejen v kraji jihočeském, ale i v Jihomoravském kraji, nejvíce Kališů se objevuje ve městě Ivančice (36), další bychom našli v Mikulově, Znojmě, Moravském Krumlově či ve Šlapanicích. Zubčičtí Kališové zaujímají 1,5% ze všech Kališů.

- **Balek / Balková**

Pořadí: 6., četnost: 10 nositelů – 6 mužů, 4 ženy

Moldanové výklad se opírá o původ ze jména Baltazar. Starozákonní křestní jméno babylónského původu = bůh chraň králův život; Bal-ek, Bal-ík, Bal-íček, Balka, Bal-ák, Bal-áč, Bal-ač, Bal-áček, Bal-aš apod. (Moldanová, 1983, 41).

Balka uvádí Knappová v souvislosti s počestnými příjmeními cizího původu. Zařazuje jej k příjmením polského původu, kdy nositelé jsou nejen příslušníky polské národnosti, ale i národnosti české s předky v Polsku. Většina žije na Moravě a ve Slezsku a řada těchto příjmení se začleňuje do našeho systému bez grafických úprav. Příkladem příjmení z polského původu je např. Gavenda, Gembala, Balek a Stefaniak (Knappová, 2002, 166).

Balků se v České republice objevuje 766 podle webu [www.mvcr.cz](http://www.mvcr.cz). Setkat se s nimi můžeme v okolí Českého Krumlova a Kaplice, vyšší hustota nositelů tohoto příjmení je v Pardubickém kraji. Balkovi jsou četní především v Hlinsku. 1,3% všech Balků žije v Zubčicích.

- **Bürger / Bürgerová**

Pořadí: 7., četnost: 10 nositelů – 3 muži, 7 žen

Bürger pochází z německého apelativa Burger = měšťan; Bürger, Bürger-meister (starosta) (Moldanová, 2004, 36).

Příjmení Bürger patří do skupiny vzniklé z osobních jmen, konkrétně potom ze jmen germánských. Výchozí germánská jména byla původně složená ze dvou základů obdobně jako jména slovanská, následně se zkracovala a obměňovala. Bürger se vyvíjel z německého Burghard („pevný jako hrad“), další varianty jsou např. Burger, Burgert, Bürgel, Burgr či Burget (Knappová, 2002, 21).

Na našem území lze najít 370 nositelů tohoto příjmení. Zdroj [www.kdejsme.cz](http://www.kdejsme.cz) nadále uvádí mapu, kde je jasně vidět, že Bürgerové žijí především na jihu Čech. Suverénně nejvíce jich žije v Českých Budějovicích a okolí, dále se hojně vyskytují v Českém Krumlově. Jejich další roztroušení po republice je minimální. 2,7% Bürgerů bychom našli v Zubčicích.

- **Žáček / Žáčková**

Pořadí: 8., četnost: 10 nositelů – 6 mužů a 4 ženy

Matesovo objasnění příjmení říká, že žáček je „malý žák“, 218. nejčastější příjmení, 2. nejčastější od „Ž“, v ČR 5 480 Žáčků. Na jednoho Žáčka připadá 14 Nováků. Blízká příbuzná jména: Žák, Žákovcová, Žákavočová, Žákovčik, Žakovec, Žákovič, Žákovský, Žiačik, Žiak. Patří do kategorie „podle stavu a zaměstnání“. Je zdrobnělinou od základního Žák (Mates, 1998, 162).

Žáček je zdrobnělina apelativa Žák = původně čekatel kněžství, později student; na Volyňsku učitelský pomocník (Moldanová, 2004, 225).

Podle Knappové patří Žáček do kategorie příjmení vzniklých z názvů řemesel, různých zaměstnání a skutečné či jen zamýšlené činnosti člověka (Knappová, 2002, 28).

Žáček je populární české příjmení, server [www.mvcr.cz](http://www.mvcr.cz) uvádí v tabulce 5 091 jeho nositelů. O jeho oblíbenosti svědčí i fakt, že se vyskytují v Čechách, na Moravě i ve

Slezsku. Nejvyšší koncentrace Žáčků je v Ostravě a ve Frýdku-Místku. Vzhledem k vysokému počtu nositelů v Zubčicích žije pouhých 0,18% Žáčků.

- **Honetschläger / Honetschlägerová**

Pořadí: 9., četnost: 9 nositelů – 3 muži, 6 žen

Toto příjmení není popsáno v žádné odborné publikaci, jeho podoba však vypovídá o kořenech v německém jazyce.

Na území České republiky se vyskytuje podle [www.mvcr.cz](http://www.mvcr.cz) pouhých 89 Honetschlägerů a setkat se s nimi můžeme pouze v oblasti kolem Českého Krumlova, Českých Budějovic a Kaplice, dále potom několik nositelů bydlí v Praze. Z malého zastoupení Honetschlägerů v Česku vyplývá, že celých 10% žije v obci Zubčice.

- **Nožička / Nožičková**

Pořadí: 10., četnost: 9 nositelů – 5 mužů, 4 ženy

Ani tomuto poměrně rozšířenějšímu příjmení se odborné knihy nevěnují.

Podle serveru [www.kdejsme.cz](http://www.kdejsme.cz) v České republice žije 1 040 Nožičků. Většina z nich se vyskytuje kolem Královéhradeckého kraje - v Jičíně, Hořicích a Hradci Králové, nejvíce však v Uherském Hradišti. V Zubčicích bydlí necelé jedno procento všech Nožičků.

Následující tabulka ukazuje počet nositelů deseti nejčastějších příjmení v Zubčicích v porovnání s Českou republikou. Pořadí je definováno podle četnosti v obci Zubčice. Z tabulky je jasně znatelné, že příjmení Sláma, Žáček, Petráš a Nožička jsou celorepublikově hojnější, kdežto Honetschläger, Pils či Bürger jsou výsadním jevem Jižních Čech.

Tabulka 1 - Porovnání počtu nositelů deseti nejčastějších příjmení v Zubčicích s Českou republikou

Pořadí	Příjmení	Zubčice	Česká republika
1.	Pils	16	150
2.	Bicek	14	288
3.	<b>Sláma</b>	14	<b>6016</b>
4.	<b>Petráš</b>	13	<b>2603</b>
5.	Kališ	12	808
6.	Balek	10	766
7.	Bürger	10	370
8.	<b>Žáček</b>	10	<b>5091</b>
9.	Honetschläger	9	89
10.	<b>Nožička</b>	9	<b>1040</b>

## 8.2 Příjmení v Zubčicích od roku 1887

Data jsou řazena vzestupně od nejstarších získaných, což znamená od roku 1887 po rok 1950, a dále děleny do kapitol. Vždy je uveden zdroj, ze kterého jsem čerpala.

### 8.2.1 Seznam na pracovní knížky, Seznam knížek čeledních

#### a Trestní rejstřík v roce 1887 – 1950

Nejstarší písemné památky, kam až bylo možné dosáhnout v archiváliích, patří do roku 1887. V tomto roce se začaly zapisovat seznamy obyvatel do mnohých spisů. Vše bylo samozřejmě psáno ručně, tudíž bylo často obtížné daná příjmení identifikovat. Díky těmto knížkám přikládám zjištěná data.

#### Seznam na pracovní knížky

Zápisy spadají k rokům 1887 – 1919, příjmení byla opsána ze Seznamu na pracovní knížky, které patří Archivu obce Zubčice, 0-56, kniha č. 13.

1887 Kadič, Bláha, Vavrýn, Zwechl

1888 Šťastný, Papoušek, Matějka, Schestauer, Bláha, Diviš, Marchal, Marchal

1889 Choule, Kolzín, Papoušek, Pytel, Šťastný, Sláma, Marchal, Koclíř, Papoušek

1890 Přemil, Severský, Koclíř, Krechl, Petrasch

1891 Přemil, Ondřich, Papoušek, Jílek, Vavrýn, Petrasch, Pavel

1892 Papoušek, Bicek, Gallistl, Soukup, Šteffl, Goldfinger, Doležal, Sláma, Hechtberger, Hechtberger, Marchal, Bláha

1893 Smutek, Putschögl, Nožička, Goldfinger, Roubík, Bicková, Kadič, Doležalová, Slámová, Smutek

1894 Gallistl, Froněk, Ondřich, Lendl, Marchal, Sláma, Goldfinger, Goldfinger, Hechtberger, Schestauer, Soukup, Smutek, Bicek

1895 Lexa, Nožička, Sláma, Gallistl, Mašek, Papoušek, Froněk, Šťastný, Šteffl, Hechtberger, Petráš, Petráš, Smutek, Havel, Lexa, Papoušek

1896 Písek, Smutek, Lexa, Roubík, Koclíř, Malý, Šteffl, Sláma, Goldfinger, Bürger, Ondřich, Volf, Mazák, Martínek, Petr, Bicek, Froněk

1897 Pytel, Papoušek, Písek, Lexa, Marchal, Jílek, Bicek, Papoušek, Froněk, Šťastný, Petráš, Lexa, Žižka

1898 Sláma, Marchal, Kadič, Smutek, Volf, Ondřich, Lexa, Lexa

- 1899** Kadič, Lexa, Kalistl, Froněk, Matějka, Lexa, Petráš, Petráš, Šťastný, Froněk, Soukup, Bicek, Kadičová, Gallistl
- 1900** Mach, Šestauer, Šťastný, Petráš, Trestr, Štefl, Marchal, Lexa, Roubík, Volf, Doležal, Sláma, Wolf, Smutková, Papoušek, Bicek
- 1901** Ondřich, Petráš, Smutek, Smutek, Šťastný, Trestr, Pytlová, Jílek, Matějka, Ondřich, Gallistlová, Sláma, Doležalová, Matějka, Petr, Sláma, Pils, Smutek, Lexa
- 1902** Vavrýnová, Froněk, Nožička, Ondřich, Wolf, Opelka, Petráš, Šťastný, Zeman, Písková, Hlásek, Zeman, Opelka
- 1903** Petráš, Ondřich, Petráš, Lexa, Korhel, Hlásek, Lexová, Lexová, Martínek, Pils, Korhel, Pils, Doležal, Zeman, Přemil, Přemil, Přemilová
- 1904** Šťastný, Petráš, Ondřich, Ondřich, Ondřichová, Nožička, Wolf, Smutek, Pils, Ondřich, Vavrýn, Parenská, Trestr, Vítek
- 1905** Froňková, Nožička, Kalistl, Ondřichová, Pytel, Froněk, Smutek, Ondřich, Gallistl, Hlásek, Ondřichová, Bicek, Kalistlová, Nožičková, Koclířová, Ondřichová, Sláma, Trestr, Trestrová, Korbel, Rosa, Bicek
- 1906** Hlásek, Vavrýnová, Pils, Ondřichová, Vavrýn, Slámová, Koclíř, Koclířová, Hechtberger, Korbel, Hechtberger, Vavrýnová, Volf, Panáček, Petrášová, Janda
- 1907** Martínková, Trestr, Vít, Jílek, Koclíř, Ondřich, Sláma, Marchal, Sláma, Šestauer, Šestauer, Lendl, Koclířová, Papoušková, Korbel, Sláma, Sámek, Kallistl, Vaclík, Šťastný
- 1908** Pils, Vavrýn, Opelková, Zemanová, Pytel, Sláma, Pflégrová, Ondřich, Hechtberger, Froněk, Vaclík, Trestrová, Koclířová, Pflégrová, Petráš, Martínková, Froněk
- 1909** Hlásek, Vítková, Vavrýn, Matějka, Soukup, Trestr, Krnínský, Froněk, Froňková, Pflégr, Froněk, Vavrýn, Hechtberger, Ondřich, Sklenička, Slámová, Jílková, Koclíř, Pils
- 1910** Putschögl, Sláma, Pytel, Petráš, Matějka, Slámová, Petráš, Papoušek, Šestauer, Choule, Hechtberger, Hovorka, Volf, Sámek, Papoušek, Koclíř, Irová, Koclíř
- 1911** Homolka, Kreichl, Vavrýn, Písková, Vavrýn, Kupec, Sláma, Iro , Ondřichová, Ondřich, Kallistl, Ondřichová, Martínek, Martínková, Putschögl, Bürger, Hechtberger, Papoušek
- 1912** Lendl, Pytel, Pflégr, Ondřich, Sámek, Marchal, Slámová, Choulová, Lexová, Lexová, Pils, Žižka, Koclířová, Jílek, Iro, Pflégr, Kupec, Koclíř, Krechl

- 1913 Choule, Hechtberger, Froňková, Vavrýn, Ondřich, Homolka, Puritscher, Koclířová, Pytel, Iro, Vavrýn, Ondřich, Vaclík, Sláma, Ondřich, Šubo
- 1914 Vaclíková, Sláma, Volfová, Krechl, Vavrýn, Homolka, Hechtberger, Kallistl, Smutek, Šestauer, Žižková
- 1915 Kupec, Trestr, Sláma, Hlásek, Krechl, Trestrová, Koclíř, Pecha
- 1916 Vavrýn, Krechl, Ondřich, Bürger, Nožička, Smutek, Kmoch, Pflégr
- 1917 Zítek, Přemil, Froněk
- 1918 Papoušek, Koclíř, Pflégr, Sláma, Ondřich, Sláma, Zeman, Heral
- 1919 Nožička, Šestauer, Homolka, Sláma, Paulus, Kadič, Pils, Hechtberger

### **Seznam knížek čeledních**

Tyto záznamy spadají k letům 1887 – 1917, příjmení byla převzata ze Seznamu knížek čeledních. Ty patří též Archivu obce Zubčice, 0-56, kniha č. 14.

- 1887 Roubík, Vavrýn, Pavel
- 1888 Petráš, Doležal, Pröster, Ondřich, Marchal, Papoušek, Ondřich, Sláma, Papoušek, Hauser, Matějka
- 1889 Smutek, Soukup, Bílek, Leksa, Kalistl, Žiška, Nožička, Michal, Šteffl, Pavel, Kadič, Žiška, Kalistl, Kadič, Žiška, Žiška
- 1890 Soukup, Diviš, Goldfinger, Goldfinger, Kalistl, Kalistl, Hechtberger, Kalistl, Putschögl, Hechtberger, Hechtberger, Hechtberger, Koclíř, Leksa, Mazák, Hechtberger, Peter, Petrasch, Soukup
- 1891 Ondřich, Gallistl, Havel, Kalistl, Petr, Ondřich, Ondřich, Pytel, Pytlová, Smutek, Nožička, Nožička, Havel, Choule, Nožička
- 1892 Slámová, Papoušek, Papoušková, Bicek, Fischer, Doležalová, Šteffl, Slámová, Fischer, Koclíř, Choule, Petrášová, Trumer
- 1893 Havlová, Písek, Kadičová, Pytlová, Lexová, Ševcová, Kadičová, Volf, Slámová, Petráš, Doležal, Havel, Bicek, Bicek, Putschögl, Petráš, Soukupová, Žižková, Žižková, Havlová
- 1894 Ondřich, Roubík, Jakešová, Leksa, Leksová, Šťastný, Slámová, Papoušková, Goldfinger, Koclířová, Slámová, Žižková, Čutková, Kadič, Petrášová

- 1895 Havlová, Vavrýnová, Vavrýnová, Lexa, Marchalová, Smutková, Vítková, Smutek, Štefflová, Štefflová, Gallistlová, Slámová, Pytlová, Heralová, Petrášová, Šestauerová, Lexa, Lexa, Jakešová, Šťastná, Martínková
- 1896 Doležalová, Ondřichová, Lexová, Soukupová, Kalistl, Lexová, Koclíř, Matějka, Lexa, Kadičová, Petráš, Ondřichová, Machová, Bicek, Heralová
- 1897 Gallistlová, Petrášová, Štefflová, Smutek, Pavel, Koclířová, Kadičová, Putschöglová, Bicková, Písková, Machová, Goldfingerová, Trestrová
- 1898 Papoušková, Bicková, Smutková, Lexová, Ševcová, Papoušková, Kadičová, Goldfingerová
- 1899 Šťastná, Kadičová, Bicková, Bicková, Hlásková, Hechtbergerová, Trumer, Žižková
- 1900 Ondřichová, Šťastná, Ondřich, Soukupová, Vavrýnová, Tůmová, Hlásek, Petrášová, Petrášová, Žižková, Petrášová, Vítková, Smutková
- 1901 Jílek, Jakešová, Bicková, Bicková
- 1902 Havlová
- 1903 Hechtbergerová, Doležalová, Martínková, Zeman, Martínková, Schestauerová, Papoušková, Haušarová, Soukupová, Diviš, Koclířová
- 1904 Doležalová, Soukupová, Flígrová, Hauser, Papoušková, Hechtberger, Kadičová, Hlásek
- 1905 Zeman, Ondřich
- 1906 Koclířová, Drha, Hlásková, Vaclík
- 1907 Nožičková, Štefflová
- 1908 Vaclíková, Bicková, Irová, Ondřichová, Koclířová, Koclířová, Pilsová, Heralová, Kupcová
- 1909 Hauser, Žižková
- 1910 Froňková, Žiška, Panáčková, Pytlová, Petrášová, Ondřichová, Bicková, Puritscher, Zemanová, Doležalová
- 1911 Ondřichová, Žižka, Trestrová, Marchal, Koclíř
- 1912 Hechtberger, Žižková, Vaclík, Heralová
- 1913 Smutková, Pytlová, Hechtbergerová, Irová, Žižková, Pflęgr
- 1914 Bicková, Bínová, Pils, Koclíř, Havel
- 1915 Opelka, Irová, Panáčková, Opelka, Pilsová, Hechtberger, Papoušek



1916 Martínková, Pytlová, Papoušek, Pflegr, Mazák, Slámová

1917 Ondřich, Žižka, Ondřichová, Trestr, Burgrová, Jaklová

### **Trestní rejstřík v roce 1887 – 1950**

Trestní rejstřík se týká období od roku 1887 – 1950. Samotný soupis nese plný název Trestní rejstřík v roce 1887 - 1945/1950 aneb Záznam trestů soudních provinilcův. Domovská obec zapsaných jedinců jsou Zubčice. Inventární číslo knihy je 15, číslo fondu 0-56 a název fondu Archiv obce Zubčice. Uvedené roky znamenají datum rozsudku. Trestní rejstřík se týkal i drobných prohřešků, například sporů mezi sousedy.

1887 Bürger, Smutková

1988 Divišová

1989 Doležal, Diviš, Smutková, Goldfinger, Šulz, Marchal

1890 Petráš, Berouska, Bicek, Švec

1891 Diviš, Doležal, Froněk

1892 Papoušek, Matějková

1893 Volf

1894 Lesca, Trestr, Papoušek, Samek, Volf, Diviš

1896 Roubík, Koclíř, Papoušková

1898 Papoušková, Smutek

1899 Žižka, Koclířová

1900 Šťastný, Lescová, Bicek, Jílek

1901 Havel, Leitgebová, Kadič, Přemil, Jílek

1902 Zeman, Papoušek, Lesca, Galistl, Diviš

1903 Pecha, Volf, Doležal, Lesca, Jílek, Žižka, Koclíř, Diviš

1904 Žižka, Zeman

1905 Šestauer, Lesca, Papoušek

1906 Volf, Roubík, Havel, Matějka

1907 Volf, Pecha, Bicek, Koclíř, Leitgeb

1908 Divišová, Doležal, Matějka, Jílek, Zeman, Lesca

1909 Matějka

1910 Hovorková, Papoušek

- 1911 Zeman, Roubík, Goldfinger  
1912 Trestr, Koclíř, Bicek  
1913 Koclíř, Pecha, Havel, Bicek  
1914 Matějka, Vavrýn  
1915 Lesca, Volfová, Kalistl  
1916 Zeman, Hauserová, Koclíř, Volfová, Homolka  
1917 Bicek, Žižka  
1918 Choule, Puritšer  
1919 Pecha, Pflégr, Vítek, Král, Lescová, Lesca  
1920 Pecha, Kmoch, Lesca, Pflégr, Koclířová  
1922 Panáček, Zeman  
1923 Zeman, Matějka, Papoušek  
1924 Pflégr, Smutek  
1926 Vaclík  
1927 Pflégr, Zeman  
1928 Šťastný  
1929 Vaclík, Pflégr  
1930 Matějka, Pflégr  
1931 Trestr, Jakl, Zeman, Papoušek  
1932 Pflégr  
1933 Vaclík, Bürger  
1934 Pflégr, Bürger, Pecha  
1935 Pflégr, Pecka, Papoušek  
1936 Pflégr, Jakl, Bürger, Lesca, Zeman  
1937 Froněk, Pflégr, Jakl  
1939 Stejskal  
1940 Panáček, Smutek  
1941 Perous  
1944 Netušil  
1946 Puritscher, Crkva, Ondřich, Pflégr  
1950 Doležal

## **8.2.2 Domovní listy (1941 – 1948), Přihlašovací kniha neaktivního mužstva zemské obrany (1891 - 1949) a Seznam změn příslušnosti v obci Zubčice (1924 – 1945)**

Dalším podstatným pramenem, ze kterého bylo možné vyvodit, jaká příjmení se v Zubčicích objevovala před více jak 70 lety, byly Domovní listy, Přihlašovací kniha neaktivního mužstva zemské obrany či Seznam změn příslušnosti v obci Zubčice. Fond, ze kterého jsem čerpala, se jmenuje Obecní archiv obce Zubčice. Seznamy podávají přesný doklad o tom, která příjmení v obci setrvávají stabilně a která se zde vyskytovala jen pár let a dnes už bychom se s takovými nositeli nesetkali.

### **Domovní listy (1941 – 1948)**

Přesný název tohoto zdroje je Seznam vydaných domovských listů příslušníkům obce Zubčice od roku 1941 do roku 1948. Značkou fondu je 0-56, číslo kartonu 12.

**1941** Ondřichová, Sucký, Hochtbergerová

**1942** Stejskalová, Smutková, Ondřich, Ondřichová, Putschögl, Irová, Nožička, Smutek, Zítková, Pilsová, Netušil, Zítek, Slámová, Zemanová, Iro, Crkvová, Pils

**1943** Froněk, Zítek, Irová, Prokopová, Ticháček, Ondřichová

**1944** Stejskalová, Sucký, Sirový, Bürgerová, Zítek, Ticháčková, Netušil, Hochtbergerová, Pils

**1945** Šebesta, Ticháček, Nožička, Ondřich, Sucký, Pils, Hochtbergerová, Bürgerová, Putschögl, Zítková

**1946** Šebesta, Pilsová, Slámová, Stejskal, Putschögl, Pils, Štěpán, Ondřichová, Ticháček, Marchal, Bicková, Ondřich, Sucký

**1947** Ondřichová, Štěpánová, Volf, Sucký

**1948** Irová, Smutková, Mach, Sláma, Stejskal, Ondřichová

## **Přihlašovací kniha neaktivního mužstva zemské obrany (1891 - 1949)**

Přihlašovací kniha neaktivního mužstva zemské obrany (1891-1949) má také značku fondu 0-56, číslo knihy 6.

- 1891 Papoušek
- 1892 Perenský, Pytel
- 1893 Pytel, Papoušek
- 1894 Putschögl, Lendl, Sláma, Lendl, Pytel, Lendl
- 1895 Sláma, Lendl, Lendl
- 1896 Papoušek
- 1897 Papoušek
- 1899 Koclíř
- 1901 Opelka, Přemil, Ondřich, Opelka
- 1902 Papoušek, Choule, Ondřich, Papoušek, Opelka
- 1903 Choule, Ondřich
- 1904 Ondřich, Lexa, Matějka, Ondřich
- 1905 Ondřich, Papoušek, Koclíř, Nožička, Bürger, Ondřich, Hoffman
- 1906 Lacina
- 1907 Nožička, Ondřich, Putschögl, Ondřich, Vavrýn, Putschögl, Vavrýn, Putschögl, Trester, Jílek
- 1910 Matějka, Jílek
- 1911 Jílek, Matějka
- 1912 Lexa
- 1913 Petráš, Matějka
- 1914 Heral
- 1916 Smutek
- 1916 Volf
- od r. 1923
- 1923 Heral, Smutek, Volf, Bicek, Ondřich, Gubo, Gubo, Gubo, Trestr, Ondřich, Pflégr, Pils, Bicek, Sláma, Volf, Zátek, Gubo

- 1924 Sláma, Pils, Pflégr, Sláma, Froněk, Gubo, Sláma, Matějka, Korbel, Smutek, Ticháček, Bicek, Opelka, Stejskal
- 1925 Pecha, Pecha, Pecha, Pils, Lexa, Volf, Hechtberger, Froněk, Bürger, Homolka, Sláma, Pflégr, Bicek, Korbel, Mašek, Hlásek, Vaclík, Stejskal
- 1926 Homolka, Sláma, Sláma, Sláma, Sláma, Gubo, Gubo, Gubo, Bürger, Bicek, Pflégr, Homolka, Bicek, Froněk, Hechtberger
- 1927 Sláma, Pils, Bicek, Homolka, Papoušek, Korbel, Gubo, Pecha, Bürger, Stejskal, Sláma, Froněk
- 1928 Pils, Volf, Froněk, Homolka, Pflégr, Sláma, Gubo, Hechtberger, Bürger, Papoušek, Pecha
- 1929 Volf, Trestr, Nožička, Máca, Bürger, Marchal, Sláma, Pytel, Gubo, Ondřich, Kříž, Bürger, Opelka
- 1930 Krnínský, Pflégr, Bürger, Pflégr, Hechtberger, Chuchel
- 1931 Pecha, Volf
- 1932 Sláma, Stejskal, Mach, Leksa, Opelka
- 1933 Pecka, Papoušek, Froněk, Pecha, Leksa, Osovský
- 1934 Crkva, Nožička, Matějka, Osovský, Ondřich, Lusk
- 1935 Lesca, Nožička, Ondřich, Trestr, Herál, Stejskal
- 1936 Herál, Nožička, Chuchel, Šíma, Marchal
- 1937 Nožička, Pecha, Ondřich, Herál, Matějka, Homolka, Hechtberger
- 1938 Ondřich, Trestr, Gubo, Zítek, Homolka, Nožička, Bürger
- 1939 Strnad, Mach, Trestr, Kraus, Choule, Chuchel, Nožička
- od r. 1940 do r. 1944 nejsou záznamy
- 1945 Sláma, Stejskal, Bicek, Hechtberger
- 1946 Froněk, Pils, Volf, Marchal, Šíma, Ondřich, Putschögl, Nožička, Paulus, Trestr, Tvaroh, Lesca
- 1947 Herál, Putschögl, Vaclík, Hechtberger, Ondřich, Opelka, Sláma, Iro, Marchal
- 1948 Bláha, Mach, Mašek, Zítek, Petráš, Smutek, Korbel, Iro, Havlíček, Vavrýn
- 1949 Příbyl, Hlásek, Vaclík, Ticháček

## Seznam změn příslušnosti v obci Zubčice (1924 – 1945)

Seznam změn příslušnosti v obci Zubčice v časovém rozpětí 1924 – 1945 nese inventární číslo 9, značka fondu 0-56.

Příslušnosti v obci v letech 1924 – 1945 nabyli Příbyl, Bína, Lusk, Pils, Máca, Chuchel, Syrový, Šicho, Netušil, Veselý, Crkva, Doubek, Mikoláš, Šinka, Mach, Krech, Prokop, Pecka, Novák, Havlíček, Zítek, Perous, Pučejgl, Tvaroh a Zikeš.

Příslušnosti v obci v letech 1924 – 1945 pozbyli Guritscher, Doležal, Smutek, Bicek, Lesca, Froněk, Markstaller, Kalistlová, Roubík, Herál, Šťastný, Vavrýn, Leksa, Goldfinger, Doležalová, Diviš, Leksa, Iro, Kadič, Hechtberger, Ondřich, Galistlová, Nožička, Froněk, Soukupová, Petráš, Ondřich, Fliegr, Bicek, Hauser, Zeman, Volf, Jílek, Šestauer, Vavrýn, Kadič, Schestauer, Goldfinger, Koclíř, Vavrýn, Hechtberger, Švec, Bláha, Papoušek, Divi, Pils, Goldfinger, Hechtberger, Petráš, Trumerová, Bürger, Přemyl, Kutiš, Sklenička, Malý, Pecková, Přemyl, Krechl, Bürger, Koclíř, Michal, Volf, Petráš, Matějka, Kadič, Marchal, Mach, Vaclík, Smutek, Marchal, Krechl, Roubík, Pils, Sláma, Voráčková, Jílek, Korbek, Marchal, Sláma, Smutek, Pytel, Smutková, Marchalová, Trumerová, Homolka, Šťastný, Zemanová, Hechtberger, Kupec, Jílek, Přemyl, Petr, Liška, Bicek, Vaclík, Schestauer, Petráš, Marchal, Froňková, Putschögl, Pytel, Šabatka, Zeman a Bicek.

### 8.2.3 Základní škola v Zubčicích

Základní škola v Zubčicích je organizovaná jako málotřídní. Jsou zde dvě třídy s oddělením družiny. Tato budova funguje jakožto základní škola již od roku 1877.

Kapitola bude pojednávat o žácích, kteří školu navštěvovali od roku 1901 – 1905, a dále v letech 2001 – 2005, nabídne tedy srovnání příjmení žáků přesně po 100 letech. V podkapitole věnující se příjmením žáků na počátku 20. století je poté vypsáno i ze kterých měst či obcí děti pocházely.

### Hlavní matrika obecné školy v Zubčicích (1901 – 1950), Výkaz docházky a prospěchu jednotřídní obecné školy v Zubčicích (1900 - 1905)

Hlavní matrika obecné školy v Zubčicích mapuje děti, které školu navštěvovaly od roku 1901 po rok 1925. Tabulky 4 – 28 (viz přílohy) uvádí roky nástupu dětí do

školy, a odkud pocházely. Na počátku 20. století se místu bydliště říkalo „příslušnost domovská“. Při tvorbě tabulek jsem vycházela z výše uvedené matriky, která patří fondu ZŠ Zubčice, značka fondu Š-54, karton 1 (fond není uspořádán).

Podrobnější informace jsem získala při studiu Výkazu docházky a prospěchu jednotřídní obecné školy v Zubčicích, kde jsou uvedeni všichni žáci od 1. do 5. třídy, ne pouze nastoupivší do 1. třídy, jako je tomu u hlavní matriky. Podrobné tabulky 29 – 33 školních roků 1900/1901, 1901/1902, 1902/1903, 1903/1904 a 1904/1905 lze nalézt v přílohách. Opět tyto materiály patří fondu ZŠ Zubčice, značka fondu Š-54, inventární čísla výkazů jsou A23 – A28.

Z uvedených tabulek vyplývá závěr, že školu navštěvovaly děti rodin Bicků, Kmochů, Slámů, Ondřichů a Pilsů, kteří jsou v Zubčicích starousedlíky.

Do zubčické jednotřídky ovšem chodily i děti z Českého Krumlova (Janáková, Osovský, Gabor), Malčic (Hanzalíková, Pražan, Ondřichová), Netřebic (Schrenk, Kehler, Švec), Stropnice (Chuchel) a Kamenného Újezdu (Bürgrová, Kukačková, Suchý). Zajímavým zjištěním je, že se zde objevovaly i žáci ze vzdálenějších Českých Budějovic a Volyně. Dokonce žák Jugl a žákyně Junglová pocházeli z Poděbrad. Pozoruhodný případ je žák Crkva pocházející z Dolních Rakous, konkrétně z Vídně.

Žáci tedy pocházeli z různých míst, nejvíce však ze Zubčic, dále ze Lhotky, Netřebic a Mojného, což jsou obce nacházející se v blízkosti obce.

## **Třídní knihy pro 1. stupeň ZŠ (2000 – 2005)**

Při sběru dat jsem navštívila místní základní školu a bylo mi umožněno nahlédnout do třídních knih ze školních roků 2000/2001, 2001/2002, 2002/2003, 2003/2004, 2004/2005. První dva školní roky jsem našla v kompletní podobě, což znamená od 1. až do 5. třídy, následné tři roky už byly k dispozici pouze třídní knihy pro 1. až 3. třídu. V třídních knihách už se podrobnější informace o žácích neuvádějí tak, jako tomu bylo dříve. Tabulky 8-12 se soupisem dětí navštěvujících školu od roku 2000 – 2005 jsou k dispozici v příloze.

Hojně se zde vyskytuje příjmení Bicek, ve školním roce 2000/2001 navštěvovali školu čtyři nositelé z celkového počtu 32 žáků. Příjmení Petráš, Talíř a Vacek má vždy po dvou nositelích, Petráš zastoupení ženského, Vacek zastoupení mužského a Talíř byl jeden žák a jedna žákyně. Již známá příjmení zubčických obyvatel, tedy Bürgerová, Kmoch, Ondřich, Pils či Slámová, jsou opět na seznamu žáků vždy po jednom nositeli.

Objevuje se zde ale zcela neznámé příjmení Melnykovyčová. Podle tabulek Ministerstva vnitra se v celé České republice nacházejí pouze dvě nositelky tohoto příjmení, muž s tímto jménem se na našem území nevyskytuje.

Podobná situace se opakuje i v následujícím roce, opět je nejhojnějším příjmením Bicek, v těsném závěsu za ním 2 nositelé příjmení Čížek (Čížek/Čížková), Kubec, Petrášová, Talíř (Talíř/Talířová) a Vacek. Žáci, kteří jsou jedinými nositeli svého příjmení, jsou například Štěpánková, Stejskalová, Grulová, Šupolík, Hakl či Cábová.

Další tři roky už sesbíraná data nejsou zcela relevantní, neboť chybí seznam žáků 4. – 5. tříd. Do prvních tříd ale nastupovali žáci shodných příjmení, vymyká se pouze Rada a Volf.



## Srovnání 1900 – 1905 / 2000 - 2005

Dvě následující tabulky srovnávají příjmení zubčických žáků v letech 1900-1905 a 2000-2005.

Tabulka 2 - Příjmení žáků zubčické školy v letech 1900-1905

Bauerová	Jakl	Makovička	Pešl	Smutková
Bělohávková	Janda	Mareš	Petráš	Stejskal
Bicek	Jandová	Marchal	Petrášová	Suchan
Bicková	Jílek	Marková	Petroušková	Suchanová
Bína	Kadičová	Martínek	Pflégr	Syrovátka
Bohdal	Klimšová	Martínková	Pflégrová	Syrovátková
Bohdalová	Kmoch	Matějka	Pils	Šaufler
Cvetler	Kmochová	Matějková	Pilsová	Šestauer
Cvetlerová	Koclířová	Maurer	Píša	Šnajdr
Doležal	Kohoutová	Melounek	Prokšanová	Tomšiová
Fliegerová	Kopt	Nožička	Pryšlová	Tošilová
Flígrová	Koptová	Nožičková	Putschögl	Trestr
Froněk	Korandová	Ondřich	Pytlová	Trestrová
Froňková	Kozel	Ondřichová	Reichmann	Vavrýn
Havlová	Krninská	Opelka	Ruschák	Vavrýnová
Hechtberggr	Křížová	Palmová	Slad	Volf
Hovorková	Kyselová	Panáčková	Sladová	Vrzal
Hubený	Lendl	Pascher	Sláma	Zeugová
Choule	Lescová	Pašer	Slámová	Žižka
Iro	Lexa	Pecho	Smutek	Žižková
Irová	Machartová			

Tabulka 3 - Příjmení žáků zubčické školy v letech 2000-2005

Bicek	Kmochová	Stejskalová
Bicková	Krninská	Šimánek
Bürgerová	Kubec	Štěpánková
Cábová	Melnykovyčová	Šupolík
Čížek	Ondřich	Talíř
Čížková	Petráš	Talířová
Grulová	Petrášová	Vacek
Hakl	Pils	Vocetka
Kalista	Rada	Volf
Kmoch	Slámová	

Tabulky nevypovídají o počtu žáků, pouze o jednotlivých příjmeních. Na první pohled je patrné, že před 100 lety byla zubčická škola navštěvována žáky různorodějších příjmení, než je tomu v letech 2000 - 2005. Dříve je možné pozorovat 80 různých příjmení, po 100 letech pouze 25 jiných příjmení.

## 9 PŘÍJMENÍ V ZUBČICÍCH PŘED 120 LETY A NYNÍ

Tato kapitola shrnuje zjištění, ke kterému jsem došla po srovnání materiálů 120 let starých a současných.

### 9.1 Srovnání excerpovaných dat

První poznatek je, že některá z 10 nejčastějších příjmení pro rok 2015 se v Zubčicích objevovala již v roce 1887. Jsou jimi například Petráš, Sláma, Nožička, Ondřich a Pils. Před 120 lety se příjmení Petráš psalo v poněmčené podobě Petrasch. Příjmení Přemyl lze najít v seznamech jako Přemil i Přemyl.

Další stará příjmení, která se shodují se současnými, jsou například Kadič, Smutek, Volf a Putschögl.

Je tu ale i zcela opačný případ příjmení, která byla na sklonku 19. století velmi oblíbená a v Zubčicích četná, nyní se s nimi však v obci nesetkáme. Taková příjmení jsou například Iro, Pflégr, Puritscher, Žiška (i Žizka), Bína, Jaklová, Lesca, Hochtbergerová, Netušil, Gubo, Vavrýn, Pytel, Lexa, Goldfinger a Choule.

Častým jevem bylo, že farní úřady poněmčovaly či počešřovaly různá příjmení většinou důsledkem nepozornosti. V případě Zubčic jsem se s tímto fenoménem setkala.

Prvním svědectvím poněmčování je příjmení Petráš, které v Seznamu na pracovní knížky bylo psáno v roce 1890 jako Petrasch. Dále příjmení Volf, kde je v témže dokumentu psáno v roce 1900 jako Volf, avšak v roce 1902 už v podobě Wolf.

Důkazem opačného jevu, tedy počešřování, je příjmení Bürger. To bylo ve většině případů zapisováno v této německé podobě, ale například ve školní matrice jsem našla Bürgr bez „e“ a dokonce v Seznamu knížek čeledních se k roku 1917 setkáme s počešřným tvarem Burgrová. Německé příjmení Putschögl je zpravidla v podkladech uváděno v této podobě, nicméně v Seznamu změn příslušnosti v obci jsem našla v kolonce osob nabyvších příslušnost i variantu Pučejgl. V tomto příjmení se navíc objevuje i vkladné „j“.

U zubčických obyvatel se nesprávné varianty neuchytily a dotyční jedinci nosí původní příjmení vzniklé ještě před počešřením či poněmčením.

Zjištěná data vypovídají o faktu, že Zubčice prošly migračními vlnami. Z deseti nejčastějších příjmení pro rok 2015 se jich v obci vyskytovalo před 120 lety šest, a to

Pils, Bicek, Sláma, Nožička, Petráš a Bürger. Naproti tomu v současné době jsou ve vsi hojně zastoupena příjmení Kališ, Balek, Žáček a Honetschläger, taková se však v dřívějších dobách v obci nevyskytovala vůbec.

Na základě zjištění, že se první pětice příjmení v Zubčicích nemění, jsem navštívila jejich vybrané nositele a kladla jsem jim otázky směřující k výzkumu, zda znají původ svého příjmení a orientují se, kde jinde v České republice se nacházejí. Mimo to jsem se kladenými otázkami snažila zjistit, zdali má jejich příjmení v Zubčicích dlouhou tradici či nikoliv.

## 9.2 Polostrukturovaný rozhovor

Polostrukturované rozhovory jsem uskutečnila s panem Pilsem, Petrášem a Kališem. Respondenty pro sběr dat jsem vybírala záměrně k cíli, tedy osoby, jež bydlí v Zubčicích více než 30 let a ve věkovém rozpětí 39 – 55 let.

Využila jsem osobního rozhovoru, tím mi bylo umožněno i pozorování reakcí respondentů. Dialog s obyvateli jsem zaznamenala na digitální záznamník. Všichni účastníci byli předem seznámeni s použitím získaných informací. Kladení otázek bylo neutrální, odpovědi jsem většinou komentovala. V průběhu rozhovorů jsem byla přítomna já a dotazovaný, v jednom případě se rozhovoru účastnila i manželka dotyčného respondenta. Významnou roli hrálo také prostředí, jehož volbu jsem nechala na dotazovaných jedincích.

Vzhledem k polostrukturovanému rozhovoru jsem měla otázky dopředu stanovené. Sestavovala jsem je tak, aby nebyly dvousmyslné a ne příliš široké.

Záměrným výběrem respondentů, kteří mají o dané problematice značné množství informací, bylo možné analyzovat, jak dlouho se jejich jméno v Zubčicích vyskytuje a do jaké míry jsou obyvatelé srozuměni s původem svého příjmení a rodokmenem.

## 10 ANALÝZA ROZHOVORŮ A VÝSLEDKY VÝZKUMU

V závěrečné kapitole bakalářské práce analyzuji získaná data a pokusím se na jejich základě odpovědět na výzkumné otázky a vyvodit závěr. Vzhledem k tomu, že rozhovor byl polostrukturovaný, měli respondenti čas promyslet si odpovědi a často sdělili i další informace, které nebyly obsahem stanovených otázek.

### 10.1 Otázky

Otázky jsem rozdělila do dílčích podkapitol, výpovědi k jedné otázce je však možné najít i v podkapitole jiné.

#### **Odkud pocházíte? Jste starousedlíci nebo jste se do Zubčic přistěhovali?**

Cílem této otázky bylo dozvědět se, jak dlouhou tradici má to které příjmení v Zubčicích. Na první dotaz byly odpovědi různorodého charakteru.

Členové rodiny pana Pilse jsou starousedlíky. Byli prvními obyvateli Zubčic a dům, kde bydlí v současné době jedna rodina Pilsů, byla dříve došková chaloupka, ve které žil sedlák Přemysl. Babička matky pana Pilse byla rakouského původu, i jejich příjmení by tedy mohlo pocházet z německého jazyka.

Rodina pana Petráše též patří ke starousedlíkům.

Děda a babička pana Kališe přišli z Českých Budějovic v roce 1947 do Oseka, což je malá vesnička poblíž Pláně. Děda byl předtím rolníkem, babička pocházela z Jaronína (okres Český Krumlov). V roce 1956 se prarodiče p. Kališe přestěhovali do Pláně, kde děda pracoval jako kostelník. Přistěhovali se z Pláně do Zubčic v roce 1976.

#### **Co víte o Vašem rodě?**

Účelem druhé otázky bylo dopátrat se něco navíc o kořenech jednotlivých rodů.

Pan Pils konstatoval, že s rodem je to složitější, matka otce měla dva syny, pracovala u Přemylů jako služka. Pilsovi jsou příbuzní s mnoha rodinami v Zubčicích, například v Bickovými, Smolíkovými atd. Příbuzné mají i v Zubčické Lhotce a Markvarticích.

Děda pana Petráše se narodil v Zubčicích, měl dva bratry. Jeden ze sourozenců bydlel ve Slupenci u Českého Krumlova a druhý zůstal v Rakousku.

Pan Kališ doplnil, že dědův otec se jmenoval Vavřinec Kališ a pracoval jako dělník v Českých Budějovicích. Babičky matka se jmenovala Marie a její otec Matouš Vališ, byl nájemníkem v Nové Vsi a zde už jsme v polovině 19. století. Otec pana Kališe se narodil v roce 1947 v Českých Budějovicích, jeho kmotra se jmenovala Marie z Doubravic.

### **Od jakého roku je Váš rod v Zubčicích?**

Účelem otázky bylo zjistit, kdy se objevily první zmínky o konkrétních rodech.

Pilsovi se podle odhadu dotazovaného v Zubčicích objevují již kolem roku 1900.

Pan Petráš si není jistý přesným rokem, od kdy jejich rod osídlil Zubčice. Jeho děda se však zde narodil a žil kolem roku 1880 na statku, kterému se lidově říká „U Fatků“. Byl zedníkem, tudíž v Zubčicích postavil dům. Dále pracoval jako sedlák.

Kališové žijí v Zubčicích od roku 1976.

### **Do jakého nejvzdálenějšího místa se dostali Vaši předkové?**

Cílem otázky bylo vyzkoumat, kde všude se to které příjmení může vyskytovat, např. i v zahraničí.

Pan Pils odpověděl bez zaváhání do Rakouska, protože i první hostinec při cestě do Rakouska za hranicemi se jmenuje Gästehaus Pilz. Další příbuzní jsou ve Vyším Brodě.

Bratr dědy pana Petráše pobýval v Rakousku. Otcův bratr bydlel nejprve v Sokolově a poté v Liberci. Mimo to dodal, že když byl na východním Slovensku, náčelník výstrojního skladu se též jmenoval Petráš a byl to Slovák, ten však do rodu těchto Petrášů nepatří.

Teta pana Kališe žije v Ústí nad Labem. Další Kališové, kteří však nejsou rodinní příslušníci, žijí v Praze.

### **Kolik rodin stejného příjmení se vyskytuje v Zubčicích?**

Dotazem jsem chtěla zjistit, jestli vybraní nositelé příjmení jsou mezi sebou příbuzní nebo se jedná pouze o shodu jmen.

Pan Pils uvádí, že i s obyvateli v Zubčické Lhotce a Markvarticích je zde 6 rodin a všichni jsou mezi sebou příbuzní blízcí či velmi vzdálení.

Příbuzné rodiny respondenta Petráše se v Zubčicích ani přilehlých osadách nevyskytují. Jsou zde však další dvě rodiny Patrášů, které jsou spolu příbuzné. Za

první republiky v Zubčicích bydlel stavitel Petráš, podle něhož se jmenuje cihla „petráška“, ale ani ten nebyl rodinný příslušník dotyčného respondenta.

V Zubčicích žijí 4 rodiny Kališů.

### **Znáte původ Vašeho příjmení?**

Otázka směřovala k výzkumu, jestli respondenti tuší, jak jejich příjmení vzniklo a zdali mají zájem se toto dozvědět.

Pan Pils se domnívá, že jejich příjmení vzniklo z německého „pilz“ (houba) a farní úřad nejspíš jejich jméno počestil na „Pils“. Další hypotézou je, že „Pils“ by mohla být zkomolenina německého příjmení.

Původ příjmení Petráš dotazovaný netuší.

Ani pan Kališ nemá ponětí, jak jeho příjmení vzniklo.

### **Kde se v České republice dále vyskytuje Vaše příjmení?**

Touto otázkou jsem směřovala ke zjištění, zda dotazovaní mají představu, kde všude se jejich příjmení může objevovat.

Pan Pils ví o jmenovcích, kteří bydlí v Praze.

Petrášové se nacházejí na celém našem území.

Příjmení Kališ se vyskytuje v Praze, Českých Budějovicích a Ústí nad Labem.

### **Kdo z Vašich předků dosáhl nejvyššího vzdělání a čím byl?**

Osmou a poslední otázkou jsem pokládala, protože některá příjmení vznikala z povolání dotyčných jedinců.

Nejvyššího vzdělání v rodině Pilsů v minulosti dosáhl učitel Josef Pils, jenž zemřel na zápal plic. Další příbuzní byli spíše živnostníci, strýc byl např. řezník a uzenář.

Většina předků rodiny Petrášů bývali spíše zemědělci či sedláci.

Nejvyššího vzdělání v rodině Kališů v minulosti dosáhla teta, která byla úřednicí.

## 10.2 Shrnutí

Prvním zjištěním je, že dotazovaní poměrně dobře vědí, od jakého roku žijí v Zubčicích. Problémy nastaly spíše s původem příjmení, kde pouze jeden respondent přišel s dvěma hypotézami, další dva neměli tušení, jak jejich příjmení vzniklo. Místní výskyt jednotlivých příjmení dotazovaní s přehledem věděli, ještě lépe se však orientovali v otázce, do jakých nejvzdálenějších míst se dostali jejich předkové. Z tohoto dotazu jasně vyplynulo, že se ta která příjmení vyskytují v celé České republice, dokonce i v Rakousku či na Slovensku. Celkově lze říci, že dotazovaní vědí obecné údaje o svém rodě, ale méně znají původ svého příjmení.

## 11 ZÁVĚR

Bakalářská práce se ve své teoretické části věnovala onomastice neboli nauce o vzniku a vývoji jmen. Disciplína úzce spolupracuje s lingvisty, historiky, archiváři a geografy. Zdrojem pro onomastické studie jsou písemné památky neliterárního charakteru. Vlastní jména se dělí na geonyma, bionyma a chrématonyma. Teoretickou část uzavírá kapitola o vzniku a vývoji příjmení. Osobní jména vznikla ve chvíli, kdy bylo potřeba jedince individualizovat, identifikovat a odlišit jej od ostatních. Jménem se snažili tvůrci jedince popsat, charakterizovat jeho místo ve společnosti, vystihnout jeho tělesné či duševní vlastnosti. Českých příjmení je více než 40 000. Nejčastějším českým příjmením je Novák, toto příjmení nosí téměř 1% české populace.

Praktická část práce začíná kapitolou Obec Zubčice, kde jsou uvedena základní fakta o vsi. Následuje oddíl o příjmeních v Zubčicích. V obci Zubčice a přilehlých osadách v současné době žije s trvalým pobytem 437 obyvatel se 132 rozdílnými příjmeními.

Prvním výzkumným cílem bylo analyzovat 10 nejčtenějších. Nejčtenějším je Pils s 16 nositeli, dále potom Bicek a Sláma se 14 nositeli a do třetice Petráš s 13 nositeli. Následují příjmení Kališ, Balek, Bürger, Žáček, Honetschläger a Nožička. Příjmení jsem analyzovala podle odborných publikací. Místní rozvrstvení a počet všech nositelů v ČR jsem předložila díky tabulkám Ministerstva vnitra. Informace jsem doplnila procentuálním zastoupením zubčických nositelů jednotlivých příjmení k nositelům v celé ČR.

Zajímavých zjištěním je, že se zde objevuje 43 obyvatel, jež jsou jedinými nositeli svého příjmení (např. Baštýř, Činátl, Hůdová a Žlunková). 79 příjmení má svou přechýlenou podobu (např. Sláma – Slámová, Kmoch – Kmochová). V Zubčicích jsou i nositelé dvou příjmení (González Neubauer, Machová Čížková) a jedna žena, jež nosí své příjmení v nepřechýlené podobě (Kaločai).

Další intencí bylo porovnat 10 nejčtenějších příjmení v Zubčicích s 10 nejčtenějšími v České republice. Podle Ministerstva vnitra ČR jsou 10 nejčtenějšími příjmeními v roce 2016: Novák, Svoboda, Novotný, Dvořák, Černý, Procházka, Kučera, Veselý, Horák a Němec. Z toho vyplývá, že ani jedno příjmení z první desítky se



neshoduje. V obci se nejvíce objevují příjmení, která jsou nejrozšířeněji zastoupena v Jižních Čechách.

Třetí výzkumný záměr bylo srovnání příjmení, která se v Zubčicích objevovala na počátku 20. stol. s příjmeními v roce 2015. První poznatek je, že 6 z 10 nejčastějších příjmení pro rok 2015 se v Zubčicích objevovala již v roce 1887: Petráš, Sláma, Nožička, Ondřich, Pils a Bicek. Další stará příjmení, která se shodují se současnými, jsou například Kadič, Smutek, Volf a Putschögl. Je tu ale i zcela opačný případ příjmení, která byla na sklonku 19. století velmi oblíbená a v Zubčicích četná, nyní se s nimi však v obci nesetkáme, protože rody vymřely či emigrovaly: Iro, Pflégr, Puritscher, Žižka, Bína, Jaklová, Lesca, Hochtbergerová, Netušil, Gubo, Vavrýn, Pytel, Lexa, Goldfinger a Choule.

Častým jevem bylo, že farní úřady poněmčovaly či počešťovaly příjmení většinou důsledkem nepozornosti: např. Petráš bylo psáno v roce 1890 jako Petrasch; Volf psaný v roce 1902 v podobě Wolf; Bürger v roce 1917 jako Burgr nebo německé příjmení Putschögl jako Pučejgl.

Závěrečným úkolem je komparace příjmení žáků navštěvujících místní základní školu v době 1900-1905 a v letech 2000-2005. Zjištěno bylo, že před 100 lety byla zubčická škola navštěvována žáky různorodějších příjmení, než je tomu v letech 2000 - 2005. Školu navštěvovalo mnohem více dětí než je tomu v současnosti, i kvůli tomu je v letech 1900-1905 možné pozorovat 80 různých příjmení, a po 100 letech pouze 25 jiných příjmení.

V letech 1900 – 1905 se objevovala např. příjmení: Bauerová, Jakl, Makovička, Pešl, Smutková, Janda, Petráš, Stejskal, Bicek, Jandová, Marchal, Petrášová, Suchan, Kadičová, Martínek, Pflégr, Syrovátka, Bohdal, Klimšová, Syrovátková, Kmoch, Matějka, Pils, Šestauer, Maurer, Doležal, Melounek, Tomšiová, Kopt, Nožička, Pryšlová, Flígrová, Putschögl, Krninská, Korandová, Ondřich, Pytlová, Froňková, Kozel, Reichmann, Vavrýn, Havlová, Krninská, Opelka, Hechtbergr, Křížová, Slad, Volf, Hovorková, Kyselová, Panáčková, Sladová, Vrzal, Hubený, Sláma, Lescová, Žižka a Iro.

Na počátku 21. století se vyskytují pouze příjmení: Bicek, Kmochová, Stejskalová, Krninská, Šimánek, Bürgerová, Kubec, Štěpánková, Cábová, Melnykovyčová, Šupolík,

Čížek, Ondřich, Talíř, Petráš, Grulová, Vacek, Hakl, Pils, Vocetka, Kalista, Rada, Volf, a Slámová.

Z těchto údajů je zřejmé, že se v minulosti a současnosti shodují příjmení Bicek, Kmoch, Stejskal, Krnínská, Bürgerová, Ondřich, Petráš, Pils, Volf a Sláma. Naopak dříve se objevují příjmení, se kterými se na počátku 21. stol. ve škole nesetkáme, např.: Vavrýn, Hechtbergr, Kyselová, Panáčková, Lescová, Iro, Žižka, Putschögl, Pflégr, Syrovátková či Melounek. Stejně tak na počátku 21. stol. navštěvují místní školu děti s příjmeními, jež se ve 20. stol. neobjevují, např.: Kubec, Šimánek, Šupolík, Čížek, Štěpánková, Grulová, Hakl, Vocetka, Kalista či Rada.

Velmi příjemné bylo zjištění, že občané Zubčic byli inspirováni k hlubšímu zájmu o původ svého příjmení.

Na závěr vyslovuji přání, aby se lidé začali více zajímat o své předky a příjmení, je to mnohdy skutečně zajímavé. Díky tomu je možné poznat, odkud pocházíme. Neboť kdo se nezajímá o svou minulost, nemůže žít budoucností.

## 12 ZDROJE

### Monografie

- BENEŠ, Josef. *O českých příjmeních*. 1. vyd. Praha: Československá akademie věd, 1962. Studie a prameny
- HARVALÍK, Milan. *Synchronní a diachronní aspekty české onymie*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1253-2.
- KNAPPOVÁ, Miloslava. *Naše a cizí příjmení v současné češtině*. Liberec: TAX AZ KORT, 2002. ISBN 80-238-8173-6.
- MATES, Vladimír. *Jména tajemství zbavená: malá domácí encyklopedie 250 nejčastějších příjmení*. Vyd. 1. Praha: Knižní klub, 1998. ISBN 80-7176-731-X.
- MATES, Vladimír. *Jména tajemství zbavená: malá encyklopedie nejčastějších příjmení: jména na 251.-501. místě : Adam - Žižka*. Vyd. 1. Praha: Epoque, 2003. ISBN 80-86328-30-9
- MOLDANOVA, Dobrava. *Naše příjmení*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1983.
- MOLDANOVA, Dobrava. *Naše příjmení*. Vyd. 2., upr. Praha: Agentura Pankrác, 2004. ISBN 80-86781-03-8.
- SVOBODA, Jan. *Staročeská osobní jména a naše příjmení*. 1. vyd. Praha: Československá akademie věd, 1964.
- ŠRÁMEK, Rudolf. *Úvod do obecné onomastiky*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1999. ISBN 80-210-2027-X.

### Příspěvky ve sbornících

- *Onomastické práce: Sborník rozprav k sedmdesátým narozeninám univ. prof. dr. Vladimíra Šmilauera DrSc.* Praha: Místopisná komise ČSAV, 1966. ISBN 80-901-6739-X. MAJTÁNOVÁ, Marie a Milan MAJTÁN. K problematice pojmenování žen na Slovensku v 17. století. In: *Onomastické práce: Sborník rozprav k sedmdesátým narozeninám univ. prof. dr. Vladimíra Šmilauera DrSc.* Praha: Místopisná komise ČSAV, 1966, s. 47-54. ISBN A-04\*51329 Lv. b. z.

### Články v časopisech

- *Profesoru Rudolfu Šrámkovi k narozeninám* [online]. 2004, 87(3) [cit. 2016-03-21]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7783>

- *K jubileu Miloslavy Knappové* [online]. 2006, 89(2) [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7888>

### **Webové příspěvky**

- Dobrava MOLDANOVÁ: Literární historička a kritička. *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. 2007 [cit. 2016-04-08]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=514>
- *O obci Zubčice* [online]. Zubčice [cit. 2016-02-25]. Dostupné z: <http://zubcice.cz/index.php?page=soucasnost>

### **Statistické údaje**

- Statistické údaje o příjmení v Zubčicích: KALKUŠ, Radek. *Seznam obyvatel Zubčice*. [online]. Platný e-mail: [starosta@zubcice.cz](mailto:starosta@zubcice.cz), 25. března 2015. Osobní komunikace.
- Četnost jmen a příjmení v České republice. In: *Ministerstvo vnitra České republiky: Informační servis – statistiky* [online]. 7. dubna 2016 [cit. 2016-03-21]. Dostupný z: <http://www.mvcr.cz/clanek/cet-nost-jmen-a-prijmeni-722752.aspx>

### **Archivní dokumenty a rukopisy**

- Státní okresní archiv v Českém Krumlově, fond Archiv obce Zubčice, Seznam změn příslušnosti v obci Zubčice 1924-1945, 0 – 56, inv. č. 9, kart. 2
- Státní okresní archiv v Českém Krumlově, fond Archiv obce Zubčice, Seznam vydaných domovských listů 1941 – 1948, 0 – 56, inv. č. 12, kart. 2
- Státní okresní archiv v Českém Krumlově, fond Archiv obce Zubčice, Seznam na pracovní knížky 1887-1919, 0 – 56, inv. č. 13, kart. 2
- Státní okresní archiv v Českém Krumlově, fond Archiv obce Zubčice, Seznam knížek čeledních 1887-1921, 0 – 56, inv. č. 14, kart. 2
- Státní okresní archiv v Českém Krumlově, fond Archiv obce Zubčice, Trestní rejstřík v roce 1887 - 1950, 0 – 56, inv. č. 15, kart. 2
- Státní okresní archiv v Českém Krumlově, fond Archiv obce Zubčice, Přihlašovací kniha neaktivního mužstva zemské obrany 1891-1949, 0 – 56, inv. č. 16, kart. 2
- Státní okresní archiv v Českém Krumlově, fond ZŠ Zubčice, Hlavní matrika obecné školy v Zubčicích, Š – 54, kart. 1 (neuspořádaný fond)

- Státní okresní archiv v Českém Krumlově, fond ZŠ Zubčice, Výkaz docházky a prospěchu jednotřídní obecné školy v Zubčicích 1901 - 1905, Š - 54, kart. 1 (neuspořádaný fond)

## 13 SEZNAM GRAFŮ A TABULEK

Graf 1 – Počet a věkové složení obyvatel v roce 1759 .....	36
Graf 2 – 20 nejčtetnějších příjmení v Zubčicích pro rok 2015 .....	38
Tabulka 1 - Porovnání počtu nositelů deseti nejčastějších příjmení v Zubčicích s Českou republikou .....	44
Tabulka 2 - Příjmení žáků zubčické školy v letech 1900-1905 .....	57
Tabulka 3 - Příjmení žáků zubčické školy v letech 2000-2005 .....	57

## 14 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Nejčtenější příjmení v České republice s počty nositelů (k 7. 4. 2016) .....	72
Příloha č. 2: Graf 10 nejčtenějších příjmení v ČR k 7. 4. 2016 a počet nositelů .....	73
Příloha č. 3: Hlavní matrika obecné školy v Zubčicích (Š-54, kart. 1 (neuspořádáno) ...	73
Příloha č. 4: Výkaz docházky a prospěchu jednotřídní obecné školy v Zubčicích 1901 - 1905, Š – 54, kart. 1 (neuspořádaný fond) .....	79
Příloha č. 5: Příjmení obyvatel Zubčic .....	82
Příloha č. 6: Fotografie obce Zubčice .....	83

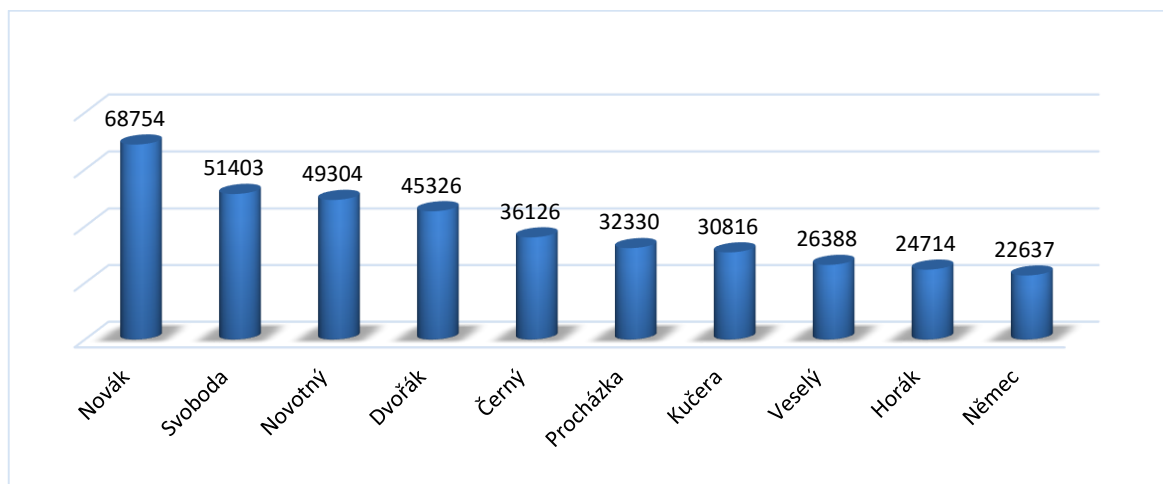
## Přílohy

### Příloha č. 1: Nejčtenější příjmení v České republice s počty nositelů (k 7. 4. 2016)

1.	NOVÁKOVÁ	34867	26.	POSPÍŠIL	10775
2.	NOVÁK	33887	27.	POKORNÝ	10718
3.	SVOBODOVÁ	26200	28.	HÁJKOVÁ	10590
4.	SVOBODA	25203	29.	KRÁLOVÁ	10361
5.	NOVOTNÁ	25041	30.	JELÍNKOVÁ	10297
6.	NOVOTNÝ	24263	31.	HÁJEK	10190
7.	DVOŘÁKOVÁ	23110	32.	KRÁL	10009
8.	DVOŘÁK	22216	33.	RŮŽIČKOVÁ	9942
9.	ČERNÁ	18393	34.	BENEŠOVÁ	9814
10.	ČERNÝ	17733	35.	JELÍNEK	9805
11.	PROCHÁZKOVÁ	16385	36.	RŮŽIČKA	9603
12.	PROCHÁZKA	15945	37.	FIALOVÁ	9445
13.	KUČEROVÁ	15701	38.	BENEŠ	9430
14.	KUČERA	15115	39.	FIALA	9208
15.	VESELÁ	13442	40.	SEDLÁČKOVÁ	9159
16.	VESELÝ	12946	41.	DOLEŽALOVÁ	9098
17.	HORÁKOVÁ	12550	42.	ZEMANOVÁ	9048
18.	KREJČÍ	12250	43.	SEDLÁČEK	8928
19.	HORÁK	12164	44.	DOLEŽAL	8765
20.	NĚMCOVÁ	11516	45.	ZEMAN	8734
21.	MARKOVÁ	11468	46.	KOLÁŘOVÁ	8718
22.	NĚMEC	11121	47.	NAVRÁTILOVÁ	8416
23.	POKORNÁ	11033	48.	ČERMÁKOVÁ	8391
24.	POSPÍŠILOVÁ	11003	49.	KOLÁŘ	8372
25.	MAREK	10828	50.	NAVRÁTIL	8125



**Příloha č. 2: Graf 10 nejčtenějších příjmení v ČR k 7. 4. 2016 a počet nositelů**



**Příloha č. 3: Hlavní matrika obecné školy v Zubčicích (Š-54, kart. 1 (neuspořádané))**

Uvedené roky znamenají rok nástupu dětí do školy, pohybujeme se v časovém rozmezí 1901 – 1925.

Tabulka 4 - Rok 1901

<b>Příjmení</b>	<b>Příslušnost domovská</b>
Choule	Zubčice
Iro	Zubčice
Kadič	Netřebice
Petráš	Zubčice
Ondřichová	Zubčice
Pilsová	Mojné
Hovorková	Mojné
Bürgrová	Kamenný Újezd
Krnínská	Zubčice

Tabulka 5 - Rok 1902

Příjmení	Příslušnost domovská
Koclířová	Zubčice
Kmoch	Srnín
Koclíř	Lhotka
Pflegr	Lhotka
Smutek	Zubčice
Stejskal	Mojné
Suchý	Ločnice
Zítek	Ločnice
Šafář	Zlatá Koruna
Vavrýn	Zubčice
Žižka	Zubčice
Ondřichová	Zubčice
Panáčková	Netřebice
Sühsová	Altütten, Kaplice

Tabulka 6 - 1903

Příjmení	Příslušnost domovská
Bicek	Zubčice
Leksová	Zubčice
Opelková	Zubčice
Kmoch	Srnín
Pils	Zubčice
Suchan	Lhotka
Bürgrová	Kamenný Újezd
Hechtbergrová	Zubčice
Kukačková	Kamenný Újezd
Martínková	Lhotka

Tabulka 7 - Rok 1904

Příjmení	Příslušnost domovská
Koclířová	Lhotka
Pilsová	Žaltice
Kmoch	Srnín
Pflegr	Zubčice
Smutek	Zubčice
Fliegerová	Zubčice
Koclířová	Zubčice

Tabulka 8 - Rok 1905

Příjmení	Příslušnost domovská
Crkva	Netřebice
Ondřich	Zubčice
Hovorková	Rájov
Irová	Zubčice
Opelková	Lhotka
Bicek	Zubčice
Pils	Žaltice
Sláma	Lhotka
Suchý	Kamenný Újezd

Tabulka 9 - Rok 1906

Příjmení	Příslušnost domovská
Froněk	Zubčice
Sláma	Lhotka
Bicková	Zubčice
Bürgrová	Kamenný Újezd
Irová	Zubčice
Kmochová	Zubčice
Matějková	Lhotka
Sovová	Lhotka

Tabulka 10 - Rok 1907

Příjmení	Příslušnost domovská
Kmoch	Srnín
Opelka	Lhotka
Pflegr	Lhotka
Sláma	Zubčice
Zítek	Lhotka
Volf	Zubčice
Zítek	Zubčice
Krnínská	Lhotka
Marchalová	Zubčice
Panáčková	Zubčice
Pilsová	Zubčice
Slámová	Zubčice

Tabulka 11 - Rok 1908

Příjmení	Příslušnost domovská
Stejskal	Zubčice
Bicková	Zubčice
Kozová	Zubčice
Ondřichová	Zubčice
Opelková	Zubčice
Vávrová	Černice
Volfová	Zubčice

Tabulka 12 - Rok 1909

Příjmení	Příslušnost domovská
Bürger	Kamenný Újezd
Hechtberger	Zubčice
Koza	Zubčice
Ondřich	Zubčice
Pils	Žaltice
Vitek	Zubčice
Hechtbergrová	Zubčice
Kmochová	Srnín
Marchalová	Zubčice
Pflegr	Lhotka
Bínová	Zubčice
Perausová	Dolní Pláně

Tabulka 13 - Rok 1910

Příjmení	Příslušnost domovská
Hechtberger	Zubčice
Krnínský	Zubčice
Koza	Zubčice
Stejskal	Mojné
Ondřichová	Zubčice
Panáčková	Zubčice
Bína	Zubčice
Příbyl	Strážkovice

Tabulka 14 - Rok 1911

Příjmení	Příslušnost domovská
Chuchel	Stropnice
Marchal	Zubčice
Nožička	Zubčice
Ondřich	Zubčice
Sláma	Zubčice
Havel	Runovec

Tabulka 15 - Rok 1912

Příjmení	Příslušnost domovská
Ondřich	Zubčice
Vávra	Kaplice
Chuchlová	Stropnice
Kozová	Zubčice
Krnínská	Zubčice
Nožičková	Zubčice
Osovská	Zubčice
Šimová	Zubčice
Kyptová	Týn nad Vltavou
Koclířová	Zubčice
Bína	Zubčice
Bürgerová	Horní Třebonín
Putschögl	Zubčice
Machová	Prostřední Svince

Tabulka 16 - Rok 1913

Příjmení	Příslušnost domovská
Sumerauer	Osek
Panáček	Netřebice
Štroser	Netřebice
Koclíř	Zubčice
Froněk	Zubčice
Chuchel	Stropnice
Marchal	Zubčice
Panáček	Zubčice
Stejskal	Mojné
Čutová	Přísečná
Rubaušová	Třítež
Volfová	Zubčice
Vrzalová	Kosov

Tabulka 17 - Rok 1914

Příjmení	Příslušnost domovská
Čuta	Braušovice
Froněk	Zubčice
Koclíř	Zubčice
Pils	Zubčice
Šíma	Zubčice
Koclířová	Zubčice
Ondřichová	Zubčice
Opelková	Lhotka
Petrášová	Zubčice
Slámová	Zubčice

Tabulka 18 - Rok 1915

Příjmení	Příslušnost domovská
Chuchel	Stropnice
Krnínský	Lhotka
Martínek	Lhotka
Pils	Zubčice
Rubauš	Zubčice
Froňková	Zubčice
Kozová	Lhotka
Osovská	Lhotka
Pražanová	Malčice
Stejskalová	Mojné
Volfová	Zubčice

Tabulka 19 - Rok 1916

Příjmení	Příslušnost domovská
Crkva	Vídeň - Dolní Rakousy
Froněk	Zubčice
Leksa	Zubčice
Sláma	Zubčice
Havlíčková	Mojné
Kmochová	Zubčice
Koclířová	Zubčice
Petrášová	Zubčice
Ondřich	Netřebice

Tabulka 20 - Rok 1917

Příjmení	Příslušnost domovská
Pršková	Záluží
Švec	Netřebice
Volfová	Volyň
Havlová	Zubčice
Pilsová	Zubčice
Ondřich	Zubčice
Petrášová	Zubčice
Froňková	Zubčice
Vojtěch	Zubčice
Osovský	Zubčice
Kypta	Zubčice
Koza	Velešín
Koza	Zvíkov
Cipín	Zlatá Koruna

Tabulka 21 - Rok 1918

Příjmení	Příslušnost domovská
Nožička	Komáříce
Klíma	České Budějovice
Pošvář	Římov
Koclíř	Zubčice
Klíma	České Budějovice
Nožička	Zubčice
Nožičková	Zubčice
Froňková	Zubčice
Petráš	Zubčice
Mach	Zubčice
Kmochová	Zubčice
Šíma	Zubčice
Marchal	Zubčice
Ondřich	Zubčice
Pilsová	Zubčice
Ondřichová	Zubčice
Ondřichová	Zubčice
Bronec	Malčice

Tabulka 22 - Rok 1919

Příjmení	Příslušnost domovská
Stejskal	Zubčice
Volfová	Zubčice
Machová	Zubčice
Chuchel	Stropnice
Bronec	Zubčice
Nožičková	Zubčice
Bürgerová	Zubčice
Matějka	Zubčice
Juránek	Bruv - Králova Pole
Koza	Netřebice
Ondřichová	Lhotka
Koclířová	Zubčice
Reinifer	Český Krumlov
Hnilička	Velešín

Tabulka 23 - Rok 1920

Příjmení	Příslušnost domovská
Gallistlová	Mirkovice
Froněk	Zubčice
Choule	Zubčice
Kozák	Lhotka
Leksa	Zubčice
Mach	Zubčice
Novák	Mojné
Osovský	Lhotka
Petráš	Zubčice
Pils	Zubčice
Částková	Zubčice
Froňková	Zubčice
Leksová	Zubčice
Netušilová	České Budějovice
Nožičková	Zubčice
Volfová	Zubčice

Tabulka 24 - Rok 1921

Příjmení	Příslušnost domovská
Bláha	Zubčice
Crkva	Velešín
Trestr	Zubčice
Leksová	Zubčice
Matějková	Zubčice
Juglová	Poděbrady

Tabulka 25 - Rok 1922

Příjmení	Příslušnost domovská
Froněk	Zubčice
Jugl	Poděbrady
Mach	Zubčice
Schrenk	Netřebice
Kehler	Netřebice
Kehler	Netřebice
Schrenk	Netřebice
Kehler	Netřebice
Schrenk	Netřebice
Kehlerová	Netřebice
Kehlerová	Netřebice
Kehlerová	Netřebice
Kozová	Zubčice
Leksová	Zubčice
Nožičková	Zubčice

Tabulka 26 - Rok 1923

Příjmení	Příslušnost domovská
Bláha	Lhotka
Nožička	Zubčice
Ondřich	Zubčice
Pils	Zubčice
Schrenk	Netřebice
Slámová	Zubčice

Tabulka 27 - Rok 1924

Příjmení	Příslušnost domovská
Mach	Zubčice
Nožička	Zubčice
Ondřich	Zubčice
Písko	Zubčice
Putschögl	Zubčice
Froňková	Zubčice
Choulová	Zubčice

Tabulka 28 - Rok 1925

Příjmení	Příslušnost domovská
Marchal	Zubčice
Schrenk	Netřebice
Osovský	Lhotka
Irová	Zubčice
Matějková	Zubčice
Ondřichová	Zubčice
Pilsová	Zubčice
Trestrová	Zubčice

**Příloha č. 4: Výkaz docházky a prospěchu jednotřídní obecné školy v Zubčicích 1901 - 1905, Š - 54, kart. 1 (neuspořádaný fond)**

Jména nejsou řazené abecedně, ale přesně popořadě podle uvedených výkazů.

Tabulka 29 - Školní rok 1900/1901, inv. č. A23

Bicek	Matějka	Vavrýn	Koclířová	Trestrová
Bína	Matějka	Vavrýn	Matějková	Vavrýnová
Doležal	Melounek	Volf	Matějková	Žižková
Froněk	Nožička	Volf	Martínková	Zeugová
Froněk	Opelka	Bělohávková	Nožičková	Cvetler
Hechtbergr	Ondřich	Bicková	Ondřichová	Bohdalová
Hechtbergr	Ondřich	Bohdalová	Palmová	Korandová
Hechtbergr	Ondřich	Bohdalová	Panáčková	Slad
Iro	Ondřich	Froňková	Petroušková	Sladová
Jakl	Petráš	Froňková	Petrášová	Koclířová
Janda	Pils	Flígrová	Pilsová	Koclířová
Jílek	Pils	Havlová	Pilsová	Maurer
Kmoch	Pecho	Irová	Pflégrová	Cvetlerová
Kmoch	Pflégr	Kadičová	Pflégrová	Pešl
Lexa	Sláma	Kmochová	Syrovátková	Mareš
Makovička	Sláma	Kmochová	Slámová	Pascher
Marchal	Sláma	Kohoutová	Slámová	Bicková
Marchal	Smutek	Kohoutová	Slámová	Bicek
Marchal	Šestauer	Klimšová	Smutková	Prokšanová
Martínek	Trestr	Koclířová	Smutková	Vrzal

Tabulka 30 - Rok 1901/1902, inv. č. A24

Bicek	Opelka	Vavrýn	Koclířová	Slámová	Koptová
Bicek	Ondřich	Volf	Krninská	Smutková	Klimšová
Froněk	Ondřich	Volf	Křížová	Smutková	Kyselová
Froněk	Ondřich	Vrzal	Matějková	Trestrová	Pytlová
Hechtbergr	Ondřich	Trestr	Martínková	Vavrýnová	Suchanová
Hechtbergr	Pešl	Bicková	Nožičková	Žižková	Pryšlová
Hechtbergr	Petráš	Bicková	Ondřichová	Koclířová	Bohdal
Iro	Pils	Bohdalová	Ondřichová	Choule	Melounek
Iro	Pflégr	Bohdalová	Panáčková	Hubený	Píša
Janda	Pašer	Cvetlerová	Petroušková	Hubený	
Jílek	Smutek	Froňková	Petrášová	Koclířová	
Kmoch	Slad	Froňková	Pilsová	Koclířová	
Marchal	Sláma	Havlová	Pilsová	Šaufler	
Marchal	Sláma	Irová	Pflégrová	Tomšiová	
Marchal	Sláma	Jandová	Pflégrová	Tomšiová	
Mareš	Sláma	Kadičová	Prokšanová	Kopt	
Martínek	Syrovátka	Kmochová	Syrovátková	Froňková	
Matějka	Stejskal	Kmochová	Sladová	Froňková	
Matějka	Šaufler	Kohoutová	Slámová	Kadič	
Melounek	Vavrýn	Kohoutová	Slámová	Bohdal	
Nožička	Vavrýn	Klimšová	Slámová	Korandová	

Tabulka 31 - Rok 1902/1903, inv. č. A25

Bicek	Mareš	Sláma	Froňková	Koptová	Slámová
Bicek	Matějka	Sláma	Froňková	Martínková	Smutková
Bohdal	Matějka	Sláma	Havlová	Nožičková	Smutková
Froněk	Melounek	Stejskal	Irová	Ondřichová	Trestrová
Froněk	Nožička	Stejskal	Jandová	Ondřichová	Tomšiová
Hechtbergr	Opelka	Šaufler	Kadičová	Ondřichová	Žižková
Hechtbergr	Ondřich	Vavrýn	Kmochová	Panáčková	Froňková
Iro	Ondřich	Vavrýn	Kmochová	Panáčková	Vavrýnová
Iro	Ondřich	Vavrýn	Kmochová	Petrášová	Žižka
Janda	Petráš	Vavrýn	Kohoutová	Pytlová	Koclířová
Jílek	Pils	Trestr	Kohoutová	Pilsová	Choule
Kadič	Píša	Volf	Klimšová	Pilsová	Reichmann
Kmoch	Pflégr	Volf	Koclířová	Pflégrová	Reichmann
Kopt	Pflégr	Bicková	Pflégrová	Reichmann	Kmoch
Marchal	Putschögl	Bicková	Koclířová	Pryšlová	Pils
Marchal	Smutek	Bohdalová	Krninská	Slámová	Tošilová
Marchal	Sláma	Bohdalová	Křížová	Slámová	Koclířová



Tabulka 32 - Školní rok 1903 – 1904, inv. č. A26

Bicek	Pils	Vavrýnová	Matějka	Klimešová
Bicková	Pils	Volf	Sláma	Klimešová
Bohdal	Pilsová	Bicková	Pflégr	Klimešová
Bohdalová	Pilsová	Hovorková	Pflégr	Putschögl
Froněk	Píša	Irová	Pflégrová	
Froňková	Žižka	Kadičová	Suchan	
Iro	Žižka	Kukačka	Trestr	
Iro	Smutek	Křížová	Krninská	
Janda	Smutková	Nožičková	Lexová	
Jandová	Smutková	Panáčková	Martínková	
Kohout	Sláma	Panáčková	Martínková	
Kohoutová	Sláma	Pártlová	Opelková	
Marchal	Sláma	Pártlová	Pryšlová	
Marchal	Slámová	Hechtbergr	Slámová	
Ondřich	Slámová	Hechtbergr	Trestrová	
Ondřich	Stejskal	Hechtbergr	Žáčková	
Ondřichová	Stejskal	Hechtbergrová	Kmoch	
Ondřichová	Šnajdr	Choule	Kmoch	
Ondřichová	Vavrýn	Koclíř	Kmoch	
Petráš	Vavrýn	Koclíř	Kmochová	
Petrášová	Vavrýn	Koclířová	Kozel	

Tabulka 33 - Školní rok 1904/1905, inv. č. A27

Bicek	Ondřich	Šnajdr	Kmochová	Prokšanová	Ruschák
Bína	Petráš	Trestr	Krninská	Pryšlová	Lendl
Froněk	Pils	Vavrýn	Křížová	Slámová	Šaufler
Hechtbergr	Pils	Vavrýn	Lescová	Slámová	Kadičová
Hechtbergr	Pflégr	Vavrýn	Martínková	Smutková	
Iro	Pflégr	Volf	Martínková	Smutková	
Iro	Pflégr	Žižka	Nožičková	Tomšiová	
Janda	Putschögl	Bicková	Ondřichová	Vavrýnová	
Kmoch	Smutek	Bicková	Ondřichová	Žižková	
Kmoch	Smutek	Bohdalová	Ondřichová	Žáčková	
Kmoch	Sláma	Froňková	Opelková	Machartová	
Marchal	Sláma	Fliegerová	Panáčková	Bürgerová	
Marchal	Sláma	Hechtbergrová	Panáčková	Bürgerová	
Matějka	Sláma	Hovorková	Petrášová	Choule	
Matějka	Stejskal	Irová	Pilsová	Bauerová	
Melounek	Stejskal	Jandová	Pflégrová	Marková	
Ondřich	Suchan	Kukačková	Prokšanová	Pytlová	

## Příloha č. 5: Příjmení obyvatel Zubčic

Tabulka 34 - Příjmení v Zubčicích k 15. 3. 2015, C – celkem, M – muži, Ž – ženy, řazeno podle četnosti

Příjmení	C	M	Ž	Příjmení	C	M	Ž	Příjmení	C	M	Ž
Pils	16	6	10	Šutta	4	2	2	Viktorin	2	2	0
Bicek	14	10	4	Vocetka	4	3	1	Baštýř	1	1	0
Sláma	14	7	7	Baláž	3	3	0	Bočková	1	0	1
Petráš	13	5	8	Domin	3	2	1	Böhm	1	1	0
Kališ	12	7	5	Dvořák	3	1	2	Bublová	1	0	1
Balek	10	6	4	Froněk	3	2	1	Čabanová	1	0	1
Bürger	10	3	7	Chaluper	3	1	2	Činátl	1	1	0
Žáček	10	6	4	Kalkuš	3	1	2	Čížek	1	1	0
Honetschläger	9	3	6	Kartáková	3	0	3	Dobšová	1	0	1
Nožička	9	5	4	Maurenc	3	1	2	Doležalová	1	0	1
Kmoch	8	3	5	Outrata	3	2	1	Filková	1	0	1
Ondřích	8	3	5	Slípka	3	1	2	Gallistlová	1	0	1
Švec	7	5	2	Sosna	3	1	2	Herálová	1	0	1
Volf	7	5	2	Tichý	3	1	2	Hlásková	1	0	1
Adamec	6	4	2	Tourek	3	2	1	Holcová	1	0	1
Cába	6	2	4	Bílek	2	1	1	Hůdová	1	0	1
Hakl	6	4	2	Fajtl	2	1	1	Kamír	1	1	0
Matoušek	6	3	3	Fošum	2	1	1	Kměť	1	1	0
Benda	5	3	2	González	2	1	1	Kopačková	1	0	1
Bublík	5	3	2	Hodánek	2	1	1	Korbel	1	1	0
Kaločai	5	3	2	Hölz	2	1	1	Krbec	1	1	0
Kroneisl	5	3	2	Jindra	2	1	1	Krechlová	1	0	1
Mach	5	4	1	Kalista	2	2	0	Kunc	1	1	0
Opekar	5	3	2	Koza	2	1	1	Kuntová	1	0	1
Písek	5	3	2	Krlín	2	2	0	Mašek	1	1	0
Rytych	5	3	2	Krnínský	2	1	1	Maurerová	1	0	1
Sojka	5	1	4	Kubec	2	2	0	Myška	1	1	0
Surmin	5	3	2	Kubeček	2	2	0	Nagy	1	1	0
Talíř	5	2	3	Kučerová	2	0	2	Noga	1	1	0
Vacek	5	4	1	Kudry	2	1	1	Ondrejková	1	0	1
Bauer	4	2	2	Kuráž	2	1	1	Osovský	1	1	0
Brenkus	4	2	2	Lang	2	1	1	Paulus	1	1	0
Cirok	4	2	2	Mařík	2	1	1	Pudivítr	1	1	0
Čepelák	4	3	1	Němec	2	1	1	Putschögllová	1	0	1
Dóša	4	3	1	Petýrek	2	1	1	Rozkocová	1	0	1
Hospodářský	4	2	2	Pícha	2	1	1	Schinková	1	0	1
Hulík	4	1	3	Poláček	2	1	1	Schwarz	1	1	0
Kysela	4	2	2	Rendl	2	1	1	Smutková	1	0	1
Pokorný	4	2	2	Segeš	2	2	0	Špišák	1	1	0
Rada	4	3	1	Shon	2	1	1	Šupolíková	1	0	1
Ryneš	4	1	3	Škrleta	2	2	0	Vančata	1	1	0
Sekáč	4	2	2	Švamberg	2	1	1	Zemanová	1	0	1
Smolík	4	2	2	Válek	2	1	1	Zitková	1	0	1
Štěpánek	4	2	2	Vejvara	2	1	1	Žlunková	1	0	1

## Příloha č. 6: Fotografie obce Zubčice

Obrázek 1 - Obec Zubčice, foto: Jaroslav Kalkuš (2007)

